Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 45 (1237) ГОД XXIV БЕЛАСТОК 11 ЛІСТАПАДА 1979 г. ЦАНА 1 зл.

На роднай зямлі. Новыя жылыя блокі ПГРу ў Бельску. Фота Я. Целушэцкага.

ДЗЕЛЯ ШЧАСЦЯ, ДЗЕЛЯ ДАБРАБЫТУ

Партыя паставіла на ўсеагульную абмяркоўку свае ўказанні на VIII з'езд „За далейшае развіццё сацыялістычнай Польшчы, за поспехі польскага народа", якія пасля ўсебаковай дыскусіі поўнасцю адобрыла апошняе XVI пленарнае пасяджэнне Цэнтральнага Камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі.

Свае **указанні** партыя накіроўвае ў адрас усіх грамадзян краіны. **Гэта высокі давер, з якога вынікае грамадзянскі абавязак актыўнага ўдзелу ў спрэчках над выпрацаваннем нашай супольнай, з многіх магчымых найлепшай, найбольш эфектыўнай дарогі да пабудавання свайго ўласнага шчасця, да памнажэння свайго дабрабыту.**

Партыя не дае нам гатовых рэцэптаў на лепшую будучыню. Яна звяртаецца да народу з агульнымі указаннямі, якія вынікаюць з ацэнкі пройдзенага шляху. Такую ацэнку можа правесці кожны з нас: што змянілася ў нашай сям'і, у вёсцы, на заводзе, у гміне, у горадзе?

І як бы не наракалі мы на цяжкасці штодзённага жыцця, калі падсумаваць усё шчыра і добрасумленна, высветліцца, што сталі мы ўсё ж багацейшыя, што за гэты час прыдбалі сабе шмат чаго новага, што зарабляем непараўнальна больш, як дзесяць гадоў таму назад, што раптам паявіліся ў нас новыя патрэбы і мары, тады яшчэ зусім нерэальныя. Вось прыклад: нейкіх паўгода таму назад мой сябар купіў сабе аўтамабіль. Праўду кажучы, ён яму так неабходны, як балячка на мяккім месцы, але сябар аднак не пашкадаваў звыш ста тысяч злотых, каб для сваёй трохасабовай сям'і прыдбаць „малюха". І гэтыя грошы зарабіў ён чыстасумленна. Гэта факт. Факт таксама, што ён **мог** зарабіць, бо дзесяць гадоў таму назад не прыйшло б яму ў галаву марыць аб пакупцы аўтамабіля. Цяпер сябар наракае, што дарагі бензін. Толькі забывае ён пры гэтым, колькі аўтамабіляў кожны дзень папаўняе матарызаваную сям'ю нашай краіны, колькі трактароў і камбайнаў разносіць нафтавы дым па дзяржаўных, спулдзельчых і прыватных палях! Адных гэтых жа „малюхаў" фабрыка ў Тыхах неўзабаве будзе выпускаць па 250 тысяч у год! Значыць, такіх „сяброў", як мой Янка, кожны год будзе ўсё больш і больш.

Быў я нядаўна ў вёсцы Чыжыкі. Яна знаходзіцца крыху з боку ад праязджных, так сказаць, выставачных дарог. Зацікавіла мяне адна хата, упрыгожаная шматкаляровымі народнымі малюнкамі. Гаспадыня запрасіла ў сярэдзіну, а там, як у агародзе — усе сцены ў кветках, сучасная мэбля і поўная хатняя механізацыя, разам з вадой у кранах. Каб яшчэ каму з маладых было астацца дома на зямлі, хаця і трактар на панадворку грукоча, і ў аборы тэхніка максімальна аблягчае працу, але яны, дзеці, прайшоўшы школу, аказаліся патрэбнымі ў горадзе або ў суседнім мястэчку. Дык і добра. Гэта ж таксама вынік буйнага развіцця нашай краіны, прамысловасць якой усё яшчэ патрабуе новых, адукаваных людзей.

На аснове пакінутай сялянамі зямлі толькі ў нашым наваколлі ўзніклі новыя дзяржаўныя і кааператыўныя гаспадаркі, як для прыкладу ПГР у Бельску і Міхалове, як спулдзельні прадукцыйныя ў Рыбалах і Паўлах.

І зноў гэтае ж самае: чуюцца нараканні на іх гаспадаранне, на вытворчыя недахопы. Аднак нікто яшчэ ў свеце — і на Захадзе, і на Усходзе — не знайшоў іншага спосабу на поспех у сельскай гаспадарцы, як канцэнтрацыя зямлі і спецыялізацыя ў вырошчванні нейкіх збожжавых культур ці карнеплодаў, або спецыялізацыя ў адной галіне жывёлагадоўлі.

Прыклады тут кожны з нас мае свае. Іх асноўны сэнс зводзіцца да аднаго: **трэба нам працаваць.** Кожны на сваім месцы, там дзе яго лёс паставіў, але працаваць сумленна, як толькі найлепш мы зможам, бо „*няма іншай крыніцы грамадскіх поспехаў, чым праца*", як гаварыў у сваім выступленні на XVI пленуме Эдвард Герэк. Праца і ашчаднасць — разумная, разважлівая ашчаднасць. І не толькі ўласных грошай. Але таксама ўсяго таго, што праходзіць праз нашы рукі, там, дзе мы працуем, дзе жывем і дзе кожны дзень даводзіцца нам бываць.

Указанні не абяцаюць нам ані ружовых перспектываў, ані гаспадарчых цудаў. Партыя бачыць цяжкасці нашага жыцця і яўна пра іх гаворыць з народам. Пры ўсіх складаных унутраных і знешніх абставінах вызначаем мы сабе мэты на вышэйшай перакладзіне гаспадарчага і грамадскага развіцця. Яго рамкі дакладна акрэсліць VIII з'езд Польскай аб'яднанай рабочай партыі. Распачнецца ён у Варшаве 11 лютага 1980 года.

Віктар Рудчык

Пачын. Фота В. Рудчыка.

Пчаляр

Для многіх людзей расказаць пра сябе — нялёгкая справа. І галоўнае не ў здольнасці, а хутчэй за ўсё ў сціпласці. Сцяпан Шумскі пражыў ужо 82 гады, а жыццё яго было цяжкае і працавітае. Кнігу можна было б напісаць аб ім. Зямлі было нямнога. Падзарабіць не было дзе. Не хапала людзям работы пры санацыйнай Польшчы. І каб не выключныя самародныя здольнасці Сцяпана Шумскага, было б яму зусім дрэнна. Але пры бацьку навучыўся ён сталярцы і цяслярцы. І стаў лепшым майстрам ад бацькі. Пачаў выконваць усякую будаўляную работу. Нават вятрак пабудаваў. Але сапраўдную славу прынесла яму ўменне будаваць калодзежы, хаця і пры гэтай рабоце сустракаўся ён са шматлікімі цяжкасцямі, таму што ўсё выконвалася саматужна. І хваляванняў нямала было. Асабліва тады, як сам ён сцвярджае, калі да сцюдзёнай і смачнай вады дакопваўся і ў напружанні чакаў, як яна сустрэне.

Ад 1939 года Сцяпан Шумскі ўзяўся за пчалярства. Купіў у Фірсовіча з Відава некалькі вулляў і пачаў разбудоўваць сваю пасеку. Пчалярства паглынула яго цалкам. Наконт таямніц пчалінага жыцця ён можа расказваць без канца: аб тым, як у канцы жніўня пчолы пачынаюць выганяць трутняў і рыхтавацца да зімы, аб тым, што сіла

пчаліных сем'яў у плодных матках, што для адкачкі мёду лепш за ўсё адбіраць соты, у якіх пчолы пачынаюць пячатаць верхнія слаі ячэек і такі мёд дастаткова спелы. Але чакаць запячатання прызначанага для адкачкі, не варта, бо пчолы, калі ў гнёздах ёсць запоўненыя соты, працуюць павольна, і таму пакідаюць да запячатання толькі тыя соты, якія прызначаны для зімова-вясенняга кармлення пчол.

На пасецы Сцяпана Шумскага цяпер больш 40 вулляў. Нягледзячы на свае пажылыя гады, ён дакладна і з уменнем займаецца пчалярствам. Іншымі работамі ён амаль не займаецца, калі не лічыць штодзённых хатніх абавязкаў. А іх у апошні час значна прыбыло. Больш увагі ён мусіць удзяляць сваёй жонцы Сцепанідзе, якой ужо 80 год і ў якой пагаршаецца зрок. Праўда, яны, старыя людзі, тут не адзінокія, жывуць у адной хаце са сваім жанатым сынам Рыгорам, які тут лічыцца гаспадаром.

У Сцепаніды і Сцяпана Шумскіх, апрача Рыгора, ёсць дзевяцёра дарослых дзяцей, два сыны і сем дочак, якія маюць сваіх дзяцей, а нават і ўнукаў. Часта так здараецца, і гэта ў асноўным на Ілью, што з усіх канцоў Польшчы

(Працяг на стар. 5)

ЯК ВЫПІСАЦЬ „НІВУ"?

З такім пытаннем часта звяртаюцца да нас беларусы, якія жывуць па-за Беласточчынай. Здараецца, што ў мясцовасцях, у якіх няма нашых чытачоў, і адказныя за падпіску працаўнікі не ведаюць, як выпісаць „Ніву“. Што ў такіх выпадках рабіць?

Спасылайцеся на „Informator o cenach prasy polskiej". Ён ёсць ва ўсіх установах, якія прымаюць падпіску. Непаразуменні здараюцца таму, што не ўсе працаўнікі гэтых устаноў дакладна чытаюць гэты інфарматар. А нумар індэкса, пад якім змешчана „Ніва“ ў гэтым інфарматары (цэннікy) 36671. Значыць, выпісаць „Ніву“ можна ва ўсіх паштовых установах Польшчы. Таксама і ў „Руху“.

Цана падпіскі:
гадавая — 52 зл.,
паўгадавая — 26 зл.,
квартальная — 13 зл.,
месячная — 4,50 зл.

Вы можаце таксама выпісаць „Ніву“ сваім знаёмым за граніцу. Такая надпіска на 50% даражэйшая, і яе прымае RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11.

КАЛЯНДАР

110 гадоў назад

17.11.1869 быў адкрыты Суэцкі канал.

35 гадоў назад

16.11.1944 пам. М. Радзевічуўна, польская пісьменніца.

* * * * * * * * * *

13.11.1909 пецярбургская „Ніва“ паведамляла: „13 кастрычніка ў г. Харбіне разыгралася нечаканая трагедыя, адным з відавочцаў якой быў наш міністр фінансаў, В. Н. Какаўцаў, а ахвярай — вядомы японскі дзяржаўны дзеяч, князь Іта.

У прызначаны дзень у Харбіне павінна была адбыцца сустрэча статс-сакратара Какаўцава з князем Іта. Князь Іта прыбыў у Харбін у 9 гадзін раніцы і быў сустрэты п. Какаўцавым на чыгуначным вакзале. І вось, калі ён разам з нашым міністрам фінансаў праўшоў фронт ганаровай варты і наблізіўся да групы іншаземных консулаў, з-за спін апошніх раздаліся выстралы з браўнінга. Гэтымі выстраламі былі паранены некалькі асоб — у іх ліку князь Іта. Раненні, атрыманыя князем, аказаліся смяротнымі, і, праз мінут дваццаць, ён памёр. Забойца, назваўшыся карэйцам, быў арыштаваны і вытлумачыў свой учынак жаданнем адпомсціць князю Іта за яго жорсткую дзейнасць, вынікам якой была гвалтоўная смерць карэйскай імператрыцы.

МІНСКІЯ СУСТРЭЧЫ

„КАЛІ Я БАЧУ ПАРТРЭТ БАГУШЭВІЧА..."

Мне дагэтуль не ўдалося сустрэцца з чалавекам, які б гаварыў з такой дбайнасцю пра чысціню і хараство сваёй роднай беларускай мовы, як Фёдар Міхайлавіч. Кожны сказ, кожнае слова ім ужываюцца найбольш трапна, ірдзяцца сваёй натуральнай красою. Падобна як у сотнях яго публікацый: кнігах, артыкулах, нарысах, допісах. Усюды ён паступае згодна са сказаным ім жа: „Далікатная рэч — народнае слова, народная песня. Каб гаварыць пра іх, трэба ведаць, разумець, трэба, каб і гаварылі пра іх далікатна“.

Вынес Ф. М. Янкоўскі гэтую ўлюбёнасць да роднага слова з бацькоўскай хаты, пра якую ён з такой любасцю сам расказвае: „Нарадзіўся я 21 верасня 1918 года ў вёсцы Клетнае Глускага раёна. Вялікая сям'я, 10 душ, працавала на вузенькім і цесным надзеле зямлі, яе было пад чатыры гектары. Але мы не ведалі такой вясны, каб на заўсёды засланым стале не было з бліншчастаю скарынкаю хлеба, накрытага ручніком, у кубельчыку — скваркі, а ў засеку — збажыны. Працавалі ўсе, працавалі многа...“ І гэтыя дзве сілы: замілаванне да ўсяго роднага і незвычайная працавітасць павялі вясковага хлапчука праз сямігодку ў Глуску і педагагічны тэхнікум у Рагачове да вывешчанай у марах настаўніцкай працы — у вясковай школцы на Міншчыне і на занятках на завочным аддзяленні Мінскага настаўніцкага інстытута. Але настаў 1939 год, успыхнула савецка-фінская вайна, якая, як сам ён піша: „мне... выдала пасведчанне інваліда і пакінула ў целе больш за дваццаць асколкаў“. Аднак гэта было ўсяго толькі першае выпрабаванне яго вынослівасці і жыццяздольнасці, бо неўзабаве навалілісяя трагічныя гады гітлераўскай акупацыі. Ён, настаўнік-інвалід, і тут адразу знайшоў сабе адпаведнае месца — пайшоў у партызаны і неўзабаве ўзначаліў разведку ў атрадзе „Грозны“, што дзейнічаў на Міншчыне. Тры гады змагання — гэта дзесяткі смяротна небяспечных аперацый, крывавых баёў, жудаснага прарыву з нямецкага акружэння.

У той святочны майскі дзень мы сядзелі з Фёдарам Міхайлавічам пасля багата сервавананага абеда за шклянкай кавы. За вокнамі яго густоўна мэбляванай гасцінай гула рухлівая Паркавая магістраль і плаўўся ў сонцы гмах Палаца спорту. Мой размоўца ўспамінаў не пра гады сваіх франтавых і партызанскіх змаганняў і нават не пра самых блізкіх яму родных, над якімі фашысты ўчынілі расправу, але пра трагічны лёс звітнога хлопца-партызана Славу Тарашкевіча. Так! Пра сына вядомага беларускага рэвалюцыянера Браніслава Тарашкевіча. Ён знаходзіўся ў суседняй партызанскай брыгадзе і загінуў у часе прарыву нямецкага акружэння ў ваколіцах Радашковіч. Гэтае апавяданне было кароткае, яскравае і страшнае сваёй трагічнасцю. З прадмовы пяра Ф. М. Янкоўскага да яго ж кнігі „Беларуская фразеалогія“ ведома, што таксама тады ён, ідучы ў разведку ўвесну 1944 г., „закапаў на паляначчы між дзвюх хвоек старонкі... дзённіка і першы агульны сшытак народных выслоўяў, якія запісаў у вёсках Маладзечанскага, Мінскага і Лагойскага раёнаў. У блакаду на абшары між Вілейкаю, Докшыцамі, Лепелем, Халопенічамі, Барысавам і Мінскам загінулі тысячы людзей, звалены і знявечаны незлічоныя дрэвы і дрэўцы, а паляны ўзаралі міны, снарады і шыны смертаносных машын. Мірным часам не раз ездзіў на Дзвінасу, як заўсёды — чыстую, крышталёвую, толькі крыху абмялелую, шукаў свой скарб. І не знайшоў“.

Але ад гэтага імкненне Ф. М. Янкоўскага прысвяціць сябе роднай беларускай філалогіі яшчэ болей узмацнілася. Адразу пасля вызвалення Беларусі былы партызан-разведчык вяртаецца на працу ў школе, затым заканчвае Гродзенскі педагагічны інстытут імя Я. Купалы. У 1953 г. яму даручаюць працу выкладчыка, а праз тры гады — загадчыка кафедры беларускага мовазнаўства ў Мінскім педагагічным інстытуце імя М. Горкага. Ім цалкам авалодваюць дзве пасіі: выхаванне маладога пакалення настаўнікаў і вывучэнне скарбаў беларускай мовы і народнай творчасці. За чвэрць стагоддзя працы ў інстытуце ён падрыхтаваў некалькі тысяч педагогаў і адначасова сам абараніў кандыдацкую і доктарскую дысертацыі, быў удастоены навуковай ступені прафесара і ганаровага звання Заслужанага дзеяча навукі Беларускай ССР.

З незвычайнай настойлівасцю ходзіць ён ды ездзіць па ўсёй Беларусі, збірае і вывучае народную творчасць — прыказкі, прымаўкі, народныя словы і выслоўі. У тым жа часе даследуе і навукова апрацоўвае дзесяткі тысяч запісаў і выдае кнігі: „Беларускія народныя прыказкі і прымаўкі“, „Крылатыя словы і афарызмы“ (разам з У. А. Калеснікам), „Беларуская фразеалогія“, „Беларускія народныя параўнанні“. Яго займае слоўнікавае багацце беларускіх гаворак і гэтаму вучоны прысвячае не-

(Працяг на стар. 5)

Адкрыццё культурна-асветнага года ● Вільнава ● „Гісторыя Беларусі“ ● Капела з Васількова ● На старасць будзе палёнка ● Казка для дарослых ● Падсумаванне дыскусіі ● Да дзядзькі Кваса ● Весткі з Беластока, Катлоў, Чаромхі, Масева, Руткі, Крывяціч, Заблудава, Гайнаўкі, Грабаўца, Белавежы ● Калі сніцца лысая жанчына ● Чаму Кастусь надзьмуўся ● Развучваем беларускія песні: „Явар і каліна“ (з нотамі)

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 11 XI — 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Niezwykła piątka". 10.20 Antena. 10.45 Samoloty i ludzie. odc. VI pt. „Niebo w ogniu" — film dok. franc. 11.40 Dziennik. 11.55 Rolnicze rozmowy. 12.30 Na bezdrożach Amazonii. 12.50 Tylko w Niedzielę. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.15 Korzenie — ameryk. film TV. 21.05 c.d. Tylko w Niedzielę.

Poniedziałek 12 XI — 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Nauczanie początkowe. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.25 10 minut — teleturniej. 17.35 Racza moja miłość — czechosłowacki film fab. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Teatr Telewizji — August Strindberg — „Eryk XIV". 22.25 Dziennik. 22.40 Śledztwo zostało wznowione.

Wtorek 13 XI — 15.25 Program dnia. 15.30 Klub Seniora. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Studio Młodych. 17.00 Interstudio. 17.25 Sonda. 17.50 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.25 Między nami jaskiniowcami — animowany film ameryk. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Sam i Sally — odc. pt. „Dedelia" — franc. film tel. 21.15 Camerata. 21.40 Nigdy więcej — „Feldzug 1939 — pamiątka z Polski" — film dok. 21.50 Dziennik. 22.05 Sport. Sprawozdanie z meczu Polska — NRD i relacje z ligi hokeja.

Środa 14 XI — 15.25 Program dnia. 15.30 NURT. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Dla dzieci — Kameleon. 16.55 Los. Małego i Ekspres Lotka. 17.05 Dom i my. 17.20 Wojskowy program historyczny. 17.50 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.10 Sport. Sprawozdanie z meczu piłki nożnej Polska — Węgry. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Olimpijski Totolotek. 21.20 Honor pułku — angielski film fab. 23.00 Dziennik.

Czwartek 15 XI — 15.25 Program dnia. 15.30 Decyzje piętnastolatków. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC oraz film „Pipi Langstrumpf". 17.30 Skarbiec. 17.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.25 Reportaż wojskowy. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Van Der Walk — odc. pt. „Zimny drań" angielski film krym. 21.15 Pegaz. 22.00 Szuflada — Dr Felicjan Loth. 22.20 Dziennik. 22.35 Nad Vivaldim — relacja z pracy Jerzego Maksymiuka z orkiestrą.

Piątek 16 XI — 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Psychologia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Dla dzieci — Kółko graniaste. 16.55 Magazyn motoryzacyjny. 17.25 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.55 Najmłodszy z rodu Hamrów — czechosłowacki film TV. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 I liga Studia Gama. 20.45 Tort — pr. muzyczno-rozr. 21.45 Fonogama. 22.10 Felieton ilustrowany. 22.40 Dziennik. 22.55 Śpiewa Marc Seaberg.

Sobota 17 XI — 8.55 Program dnia. 9.00 Wojskowy film dokumentalny — Czerwony Rewolucyjny Warszawski. 9.30 Poranek z kulturą. 11.00 Rytm Czasu — program o Kraju Rad. 11.20 Człowiek, Ziemia, Kosmos. 11.50 Pierwszoklasiści — radziecki film fab. 13.00 Radzimy rolnikom. 13.10 Studio — 2. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 d.c. Studia — 2. (js)

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 9 XI — 11.00 Hokej. Spartak — Skrzydła Rad. 13.15 Film anim. 14.00 Film fab. 15.10 Nie do wiary. 17.10 Spektakl. 19.35 Międzynarodowe zawody gimnastyczne. 20.35 Pr. estradowy.

Sobota 10 XI — 9.00 Film fab. 11.00 Hokej. CSKA — Dynamo (Moskwa). 13.45 — Klub podróży. 15.00 Koncert. 16.00 Panorama międzynar. 16.45 Film anim. 17.00 P. nożna. Spartak — Szachtior. 17.55 Film fab. 19.35 Wieczór artystów operetki.

Niedziela 11 XI — 8.05 Film fab. (powt.) 15.30 Dla dzieci. 17.50 Film fab. 19.35 Koncert.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05 — 12 25 (UKF).

КІНО

Białowieża Ślad rosomaka — radz. 13—14. Śmiałość — radz. 15—16.

Bielsk Podl. Kurierzy dyplomatyczni — radz. 12. Dzieciństwo w ogniu — radz. 13—14. Zrozumiałaś, gratuluję — radz. 15—16. Front za linią frontu — radz. 17—18.

Czeremcha Wiryneja — radz. 13—14. Sieroża — radz. 17—18.

Czyże Cudze listy — radz. Lipcowe spotkanie — czes. 14—18.

Gródek Labirynt miłości — radz. 10—11. Wspaniałe słowo wolność — radz. 17—18.

Hajnówka O 6-tej wieczorem po wojnie — radz. 11—12. Kugitańska tragedia — radz. 13—14. Staroświecki dramat — radz. 15—16. Szach królowej brylantów — radz. 17—18.

Michałowo Chodząc po Moskwie — radz. 13—14. Gwiżdżę na wszystko — radz. 15—16. Szli żołnierze — radz. 17—18.

Milejczyce Gwiazda zwodniczego szczęścia — radz. Odnaleziona — rum. 14—18.

Narew Wypij do dna — radz. Mimino — radz. 14—18.

Narewka Dziwna kobieta — radz. Jak zranione ptaki — radz. 14—18.

Nurzec Trudny jest tylko pierwszy krok — radz. 13—14. Do krwi ostatniej — pol. 15—16. Ojciec Sergiusz — radz. 17—18.

Orla Nagonka — jug. Gdybym miał dziewczynę — czes. 14—18.

Rajsk Arcymistrz — radz. Niech żyją duchy — czes. 14—18.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku.
Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 1910 Nakład 7.600 egz. S-2

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА XLVII

Залежнасць маладога Коласа-гумарыста ад традыцый Ядвігіна Ш. і Паўловіча найбольш поўна праявілася ў апавяданні „Сацыяліст". Герой гэтага твора, беларускі селянін, становіцца ахвярай гарадскога лаўкача. Селянін, пачуўшы аб павевах рэвалюцыі, трапіўшы ў горад, пастанаўляе купіць рэвалюцыйныя пракламацыі. Гарадскі прайдоха пастанаўляе закпіць з наўнасці селяніна і накіроўвае яго да жандара. Зразумела, што селянін не купіў у жандара пракламацыі і апынуўся ў камічна-драматычным становішчы. Залежнасць „Сацыяліста" ад анекдота — вельмі выразная. Колас, пішучы гэты твор, пайшоў па той лініі, якая была характэрная для Ядвігіна Ш. і Паўловіча. Сутыкненне чалавечай наіўнасці і хітрасці праявілася тут у анекдатычнай, упрошчанай фабуле. У іншых гумарыстычных творах Колас выразна адыйшоў ад Ядвігінаўска-паўловічаўскіх танных камічных прыёмаў у бок псіхалагічнай паглыбленасці. Характэрнай рысай коласаўскіх наіўных герояў становіцца іх аўтэнтызм, іх сапраўдная, а не штучная смешнасць. У гэтых творах Колас выкарыстоўвае традыцыйную характэрную рысу беларуса — наіўнасць для паказу шырокай сацыялагічнай карціны беларускай вёскі. Такім чынам, наіўнасць служыць тут спецыфічным прадлогам, матэрыялам для літаратурных канструкцый, у якіх смех, хаця і праяўляе сваю актыўную прысутнасць, не з'яўляецца адзіным элементам. Прыкладам такога тыпу камізму можа быць апавяданне „Дзядзькаў сведка", у якім з выключнай глыбінёй паказаны перажыванні беларускага селяніна. У творы выступае селянін, які нарыхтаваў у лесе дровы. Дровы не выклікаюць прэтэнзій з боку лесніка, аднак падпорка паказалася леснічу занадта тоўстай, і таму кіруе ён справу ў суд. Селянін, не чуючы ніякай віны, нясе ў аддалены ад вёскі на некалькі дзесяткаў вёрст горад свайго „сведку" — тоўстую падпорку, думаючы, што суддзя навочна пераканаецца ў яго нявіннасці. Аднак фінал справы абсалютна адваротны ад таго, чаго спадзяваўся селянін. Здзіўлены суддзя карае яго не толькі за тое, што ссек ён тоўстае дрэва, але і за паяўленне ў судзе ў „неўласцівым выглядзе".

Апрача канчатковага, сапраўды выключна камічнага фіналу, у творы паказана глыбокая карціна перажыванняў героя, які доўга шукае спосабу абароны ад беспадстаўнага абвінавачання з боку лесніка. Камічны фінал твора паглыбляецца тым фактам, што прадмет, які ва ўяўленні селяніна меў абараніць яго, стаў прычынай падвойнага абвінавачання. У гэтым апавяданні Колас далёка адыходзіць ад Ядвігінаўскага прынцыпу беспрадметнага, пустога смеху, уводзіць у свой твор элементы грамадскай сатыры. Сатырычнае вастрыё твора накіравана тут супраць лясніка і, галоўным чынам, супраць царскага суддзі, які, не ўнікаючы ў істоту справы, выносіць несправядлівы прыгавор. Характэрнае заканчэнне апавядання. Селянін выбягае з суда, моцна абураны на свайго „сведку". Пастанаўляе кінуць яго, аднак, супакоіўшыся, нясе яго назад у вёску, бо думае што „сведка" „яшчэ скажа сваё слова". Тагачасны чытач не меў сумненняў, што гэтае слова будзе накіравана супраць прадстаўнікоў самадзяржаўя.

У апавяданні „Дзядзькаў сведка" Колас дасканала аб'яднаў у адну цэласць смешнае і сур'ёзнае, знешне камічнае і ўнутрана драматычнае, індывідуальнае і грамадскае. У гэтым і праявілася мастацкае майстэрства пісьменніка.

Ніна Такаюк з Рагачоў. На сёлетнім цэнтральным аглядзе заняла другое месца ў катэгорыі фальклорнай песні. Фота Я. Целушэцкага

З ЖЫЦЦЯ БЕЛЬСКАЙ МОЛАДЗІ

У Бельскай гміне дзейнічаюць 12 гурткі ЗСМП з агульнай колькасцю звыш 1000 членаў (большасць членаў — гэта дзяўчаты). Найактыўнейшымі з'яўляюцца гурткі ў вёсках: Пілікі, Праневічы, Райск, Аўгустова, Парцава ды пры СКР і ГС у Бельску. Актывістамі ЗСМП з'яўляюцца: Людміла Герасімюк, Яўгенія Пячынская, Ірэна Слюўка, Яўген Леанюк, Мікалай Сахарчук, Ірэна Тэрашкевіч, Пётр Адамюк, Крыстына Грамінская, Ірэна Кулік, Юры Кандрацюк, Вячаслава Лашчук, Станіслаў Пухальскі, Міхал Пугачэвіч, Яўген Вавульскі, Анна Жукоўская, Аля Анацік, Міраслаў Рошчыц і Яўгенія Себясевіч.

56 дзяўчат і юнакоў пасля заканчэння засадніцых сельскагаспадарчых школ вучацца далей у завочным і тэлевізійным сельскагаспадарчых тэхнікумах. Сярод вясковай моладзі вялікім зацікаўленнем карыстаюцца алімпіяды сельскагаспадарчых ведаў. Сёлета найлепшымі ў гмінных элімінацыях гэтай алімпіяды былі Уладзімір Паўлючук і Мікалай Несцярук.

У грамадскіх пачынах вядучымі з'яўляюцца гурткі ЗСМП у Райску, Мокрым, Піліках, пры СКР і ПГР у Бельску. Рамантавалі яны мясцовыя дарогі, будавалі спартыўныя пляцоўкі, рамантавалі святліцы, садзілі лес. Дзяўчаты з Райска вялі вясковыя дзяцінцы.

Вясковая моладзь удзельнічала ў пабудове клубаў селяніна ў Катлах і Парцаве, Дома культуры ў Райску, святліцаў у Відаве і Праневічах ды стражацкай рамізы ў Плюцічах.

Дзяўчаты і юнакі з'яўляюцца фактычнымі гаспадарамі вясковых клубаў, у якіх наладжваюць культурныя мерапрыемствы. Вядуць яны бібліятэчныя пункты.

Сёлета 15 футбольных камандаў сыграла матчы на кубак начальніка гміны. Перамагла каманда з Плёсак (у мінулым годзе перамножцам была каманда з Плюціч). Найлепшыя шахматысты занялі пятае і сёмае месца ў ваяводстве. Таксама і ў настольным тэнісе.

Варта адзначыць, што ў 1977 і 1978 ды ў бягучым годзе ў рады партыі ўступіла 78 асоб **(яц)**

ХАРАШЧАНСКАЯ ДЭМАГРАФІЯ

У Харашчанскай гміне пражывае 12 232 асобы, у тым ліку 6483 жанчыны і 5749 мужчын. Найбольшымі вёскамі з'яўляюцца: Златарыя — 482 жанчыны і 543 мужчыны, Клепачы — 529 жанчын і 532 мужчыны і Паросль — 282 жанчыны і 300 мужчын. У бягучым годзе пажанілася 76 пар. Нарадзілася 172 дзяцей, у тым ліку 89 хлопчыкаў і 83 дзяўчынкі. Бацькі найчасцей надаюць ім імёны Марта, Агнешка і Пётр. У гміне няма стогадовых людзей. Насельніцтва гміны павялічваецца. **(яц)**

ЗАСЛУЖАНЫ ДЛЯ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

У папярэднім нумары інфармавалі мы аб вялікай урачыстасці ў Белавежы з нагоды ўзнагароджання гэтай мясціны Крыжам Валечных. У гэты ж дзень (14 X 79) мясцовы Лясны тэхнікум быў узнагароджаны залатым значком „Заслужаны для Беласточчыны". Значок прышпіліў да сцяга заслужанай школы I сакратар ВК ПАРП у Беластоку Уладзіслаў Юшкевіч (на здымку).

Фота **П. Байко**

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ. ДЗІЦЯЧЫ ФАЛЬКЛОР.

І вось разгледзелі мы асноўныя віды дзіцячага фальклору: калыханкі, вылічанкі, песні, гульні, запісы ў дзённіках, рыфмаванкі, гаварылі аб надпісах на адвароце лістоў, подпісах на здымках. Паўстае пытанне — дзе знаходзіцца, і ці ёсць яна, мяжа паміж творчасцю для дзяцей і творчасцю ўласнадзіцячаю? Што разнастайнасць такая выступае — няма ніякіх сумненняў. Бадай што першым відам дзіцячай творчасці з'яўляецца гулянне, але не ў рамах пэўных канонаў, толькі тое пачатковае забаўлянне, якое ўзнікала на ніве назірання за жыццём дарослых. І бадай што з гэтай пары пачынаецца творчасць уласнадзіцячая. Толькі нельга гэтага разумець так, што занепала творчасць для дзяцей і пачалі тварыць самі дзеці. Не, гэта ішло сумесна, тым больш, што другі від быў поўнасцю ўзалежнены ад першага, узнікаў на яго аснове. Самай простай формай творчасці дзяцей з'яўляюцца рыфмаванкі — адказы на пастаўленыя пытанні. Адным словам, творчасць тыпу Броўкаўскага Донькі-паэта. Несумненна, нарадзілася яна на аснове творчасці дарослых. Вось нехта некалі на пытанне дзіцяці даў кароткі складны адказ. Адказаў гэтак раз, адказаў другі, і дзіця падхапіла, увяло ў сваю памяць і пачало штампава стварэць новае. І паявіліся рыфмаванкі, з якіх больш цікавыя запомніліся і прыняліся.

— Скажы: сабака.
— Сабака.
— Твоя маці кульбака.

(Агароднікі)

Таксама было і з анекдотамі, і з песнямі. І адказам на пастаўленае пытанне будзе вывад, што выразнай гэтакай мяжы няма, хаця віды існаваць існуюць, але толькі на той аснове, што другі выплывае з першага і з ім пераплятаецца.

Наступнай цікавай з'явай з'яўляюцца вульгарызмы ў дзіцячым фальклоры. Паяўляюцца яны найчасцей у песняхкалыханках, якія выступаюць амаль заўсёды ў дзвюх версіях: як калыханка, якую спявае маці над калыскай, і як тып вулічна-дасціпніцкай творчасці.

Люлі, люлі, люлісе,
Любят Маню троесе.
Один быдло пасэ,
Другі йесті нэсэ,
Трэті сэдіт на камэні
Дэржыт трубку на рамэні.
Нэхай віэтёр повівае,
Нэхай трубка сама грае.

Люлі, люлі, люлісе,
Любят Маню троесе.
Один быдло пасэ,
Другі х... трэсэ,
Трэті сэдіт на камэню,
Шые п.... із рэмэню.
(Збуч)

Дзіцячая творчасць з'яўляецца самай інтэнсіўнай ва ўсёй народнай творчасці. Што назіраецца ў беларускай дзіцячай творчасці на Беласточчыне? Беласточчына, як вядома, з'яўляецца двухмоўным рэгіёнам, і беларускі дзіцячы фальклор апынуўся пад моцным уплывам польскай культуры. Распачалася асіміляцыя. У пэўным моманце спынілася развіццё беларускага дзіцячага фальклору і пайшло калянінай польскага фальклору. І так няма ў беларускай дзіцячай творчасці запісаў у дзённікі, няма формул надпісаў на адвароце лістоў, няма подпісаў пад здымкамі.

Янка Леанчук, Міхась Шаховіч

ПАЦЕШЫЛА

Ігнат не ўставаў ужо месяцы два, а можа і болей. Ну бо што гэта за ўставанне — выйдзе, пройдзе па садзе або па сходах і зноў у ложак. Усё ные, у касцях ломіць, а найгорш з жыватом. Як схопіць, як зарэжа, дык месца не знойдзеш.

— Што з табою, Ігнат? Як ты там? — наведала хворага кума Хвядора.

— А от, як бачыш. Да „Магілёва" ўжо мусіць пара. Кажуць, калі стары будзіцца і нічога не баліць, дык ён памёр. Вось і чакаю, калі болі спыняцца.

— Ой, што ты? Так і думаць грэх. Паправішся, унукаў яшчэ пажэніш. Прынядужаў дый толькі. Мала то людзей хварэе, а якіх маладых? Ты вазьмі Шурkаву Зосю. І хто б падумаў: дваццаць год, чырвоная, як вішня, і раптам — палец спух. Нарыў паявіўся. Гніло, гніло, і ледзь не да локця руку абцялі. Выздаравееш, Ігнат, не перайдзьмайся, ну, але што табе?

— Ай, ведаеш! Усё, кума, усё, адным словам усё. Ужо на лячэнным кані доўга не наездзіш. Жывот найгорш. Вачыма, здаецца, з'еў бы, а як станеш — нібы нажом нехта пора.

— Пройдзе, палепшае. Нешта пашкодзіла і ўсё. Жывот, ён гэта так; яно не вельмі. Мой татуль, памятаю, таксама на жывот скардзіліся. Схвацілі мяшок бульбы з воза — і скрунула. Да Каляд так і не дацягнулі. І маладыя ж яны былі. Ды што я табе гавару, сам памятаеш. І з Мікалаем жа таксама было. Тожа з жывата памёр. Ну, а як табе рэжа, дык так, як бы ў нагу не совае?

— Совае, у правую пераважна. Часамі як схваціць, дык неба, здаецца, лізнуў бы, ууугм...

— Во, во, менавіта. У правую, кажаш? А ты Хведарчыка з хутара памятаеш? Тое ж самае меў, з паўгода, бадай. Як толькі жывот, то й правую нагу адымала. Адымала, адымала і адняло. Абедзве адняло. Два гады праляжаў, не падымаўся. І аперацыю рабілі, і па шаптухах ездзілі ды так пайшоў на той свет заўчасна. Няпоўных сорак было, ай-яй-яй! Я ж кажу, чалавек, як муха — тут жыве, а тут, мах — і няма. Ну пайду, здаравей, Ігнат, здаравей! Яшчэ ўнукаў пажэніш. Заўтра зноў загляну. Найважнейшае, калі нехта прыдзе, пасядзіць, пацешыць. Бывай, кумок!

Бізун

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

У ПАРТЫЙНЫМ ПАЧЫНЕ

У Гайнаўскай гміне ў партыйным пачыне ўдзельнічала 1342 асобы, у тым ліку 330 дзяўчат і юнакоў. Яго вартасць — 1025 тысяч злотых. Некаторыя сяляне (было іх 18) вазілі жвір і пясок на дарогі ўласнымі трактарамі з прычэпамі. Удзельнікі пачыну пабудавалі: 200-метровы адрэзак дарогі з Катоўкі ў Трывежу, 300-метровы адрэзак дарогі з Махнатага ў Барок, 500-метровы адрэзак вуліцы ў Рэпісках, выкапалі равы паабапал дарогі з Навасадаў на дубінскую ферму.

⁂

Жыхары Міхалоўскай гміны ў партыйным пачыне будавалі мясцовыя дарогі (вазілі на іх жвір ды пясок): з Геранімова ў Тапаляны, з Пянькоў на лугі і сенажаці, з Адногі ў Плянту, за вёскамі Кухмы, Кандраткі і Тылывіца. Разам 2550 м дарог.

Працоўныя мястэчка Міхалова будавалі мураваную сядзібу гміннага ўпраўлення.

⁂

У Харашчанскай гміне яе жыхары выканалі працу на суму 1709 тысяч злотых. Працавала васемсот чалавек. Вяскоўцы адрамантавалі 18 кіламетраў мясцовых дарог на адрэзках: з Харошчы ў Дзікае, з Харошчы ў Жаўткі, з Клепачоў у Старасельцы, ад шашы Э-12 у Лыскі, а таксама вуліцы ў Касцюках і Ізбішчах, пабудавалі пляцоўку для дзіцячых гульняў у Харошчы.

Спулдзельня інвалідаў у Навасёлках ГС у Харошчы і фабрыка будаўнічай керамікі ў Златарцы выконвалі прадукцыйныя пачыны.

Жыхары спулдзельчых пасёлкаў у Харошчы добраўпарадкавалі дарожкі, сцяжынкі, газоны і пляцоўкі для дзіцячых гульняў ля жыллёвых блокаў.

⁂

Рабочыя малочнага прадпрыемства ў Гайнаўцы ў партыйным пачыне выканалі ўступныя работы пры пабудове каналізацыі па вул. Ліповай (на 350-метровым адрэзку). Працавала там больш дваццаці асоб, у тым ліку трынаццаць членаў ПАРП і шэсць членаў ЗСЛ.

Варта дадаць, што ў той дзень прадпрыемства працавала, як заўсёды, і перапрацавала 149 тысяч літраў малака.

ТРАТУАРЫ Ў СУХАВОЛЬЦАХ

Найпрыгажэйшай вёскай у Кляшчэлеўскай гміне з'яўляюцца Сухавольцы. Тут мураваныя дамы, задбаныя панадворкі, жалезныя агароджы і брамы. Гэтая вёска знаходзіцца на шляху Бельск-Кляшчэлі. Вуліца асфальтаваная, шырокая. Не было аднак тратуараў. Восенню бягучага года шпаркім тэмпам рушыла пракладка тратуараў. Праца ідзе спорна. Калі не выскачаць маразы, дык многа будзе зроблена ў гэтай дзялянцы. Куды беспячней будзе ісці вуліцай па тратуарах, а не, як дагэтуль, краёчкам асфальтаванага палатна, па якім імчацца аўтамашыны.

ПАПРАЦАВАЛІ

У канцы верасня ў Чыжоўскай гміне ў грамадскім пачыне ўдзельнічала 420 асоб. Адрамантавалі яны 1200 метраў палявых дарог на адрэзках: з Мора да чыгуначнага вакзала пад такой самай назвай. з Чыжоў у Лушчы, з Чыжоў у Падрэчаны і з Лушчаў у Курашава. У Клейніках вяскоўцы будавалі гаспадарчы будынак пры рамізе-святліцы.

Пры рамонце дарог працавала 75 трактараў, у тым ліку 30 прыватных, 1 капалка, 6 нагрузачных агрэгатаў, адзін бульдозер і 30 фурманак. Удзельнікі пачыну выканалі працу на суму 230 тысяч злотых.

ПАСАДЖАНЫЯ ВОСЕННЮ, ЗАКРАСУЮЦЬ ВЯСНОЮ

У Супраслі па вуліцы Беластоцкай (там, дзе раней была лесапільная пляцоўка) і Дольнай сёлетній восенню пасадзілі пяць тысяч ружаў. Апрача таго гмінна-гарадскія ўлады паклапаціліся яшчэ пра пасадку дэкаратыўных дрэўцаў і кустарнікаў: серабрыстай яліны, барбарысу, фарсіцыі, каралавай каліны, тавулы, жылістка, айвы, туі і ліcтоўніцы.

⁂

У Харошчы рабочыя ГС, пошты, спулдзельчага банку і вучні зборнай гміннай школы пасадзілі ля сваіх сядзібаў і ў гарадскім скверыку 1000 кусцікаў ружаў ды 1250 кусцікаў жывой агароджы. Саджанцы купіла гміна-гарадское ўпраўленне на суму 30 тысяч злотых.

(яц)

Віншуем!

Дзяржаўная Рада ПНР нядаўна прызнала Баляславу Манкевічу Кавалерскі Крыж Ордэна Адраджэння Польшчы за сукупнасць яго прафесіянальнай працы і грамадскай дзейнасці.

Б. Манкевіч — вядомы дзеяч Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Варшаве ад часу яго заснавання. Шмат сваіх гадоў прысвяціў справе падрыхтоўкі беларускіх школьных падручнікаў, а ў апошні час плённа працуе над перакладамі беларускай мастацкай літаратуры на польскую мову. Выдатныя яго поспехі ў эсперанцкім руху ў Польшчы (выдаў нават некалькі сваіх кніжак на мове эсперанта), а таксама ў дзейнасці Камітэта па барацьбе з алкагалізмам.

Віншуем Баляслава Манкевіча з высокай узнагародай, жадаем яму добрага здароўя і далейшых творчых поспехаў.

Ю. Туронак

ДАРОЖНЫЯ ПАРТРЭТЫ
Аляксандр Анцутка — ганчар з Лукі.
Фота В. Рудчыка.

ДЗЕЛАВІТЫ КАМІТЭТ

У Васількове вельмі актыўна працуе пасялковы камітэт № 1, у 25-асабовым складзе, узначальвае яго Леанард Васілеўскі. Сваёй дзейнасцю камітэт ахоплівае амаль цэлае мястэчка (дакладней, 34 вуліцы і 675 дамоў), апрача 7 будынкаў жыллёвай спулдзельні па вуліцах Чыстай і Э. Плятэр, дзе існуе другі камітэт.

Пасялковы камітэт абмяркоўвае і вырашае ўсе важнейшыя праблемы жыцця насельніцтва спамянутага гарадка. Па ініцыятыве членаў камітэта восенню мінулага года былі куплены і пасаджаны на клумбах у цэнтры мястэчка ружы. Па прапанове камітэта аптэка працуе зараз ад 9 гадзіны раніцы да 19 гадзіны, і гэта вялікая выгада для тутэйшага насельніцтва. Члены адной з камісій камітэта арганізавалі бясплатны летні лагер для 15 дзяцей, патрабуючых матэрыяльнай дапамогі (дзеці адпачывалі ў Дуброве Беластоцкай). Купілі яны вопратку для 25 дзяцей і нагародзілі навагоднюю ёлку для дзяцей са шматдзетных сем'яў. Зараз дванаццаць вучняў карыстаюцца бясплатна са школьнай святліцы і абедаў.

Па ініцыятыве пасялковага камітэта пераведзены ў іншае месца некаторыя крамы, ды зменены гадзіны іх працы, адбываліся міжпасялковыя спартыўныя турніры была звернута асаблівая ўвага на добраўпарадкаванне панадворкаў, вуліц і ўвогуле на справы публічнага парадку. Прымірыцельная камісія пагадзіла 16 сем'яў на 18 прапаноў.

Камісія па камунальных справах разглядзела прашэнні аб камунальных кватэрах усіх зацікаўленых асоб, прыняла рашэнне, каму яны найбольш патрэбныя, і тыя асобы іх атрымалі. Пасялковы камітэт супольна з пажарнай арганізацыяй падключылі ваду да дома прастарэлага і хворага былога пажарніка Галіцкага, які жыве на вул. Т. Касцюшкі.

Члены камітэта арганізавалі дахадовую забаву і зарабілі каля 7 тысяч злотых. З нагоды Дня маці ўручылі яны кветкі адзінокім старым маткам у Васількове. У сувязі з Міжнародным годам дзіцяці камітэт падарыў 100 ручнікоў Дзіцячай клініцы ўнутраных хвароб у Беластоку.

Цяпер на парадку дня працы пасялковага камітэта стаіць загаспадараванне будынка былой пякарні і падсумаванне конкурсаў на найпрыгажэйшы кветкавы агародчык, на найлепш задбаную сядзібу і г.д.

(яц)

Ці ведаеце, што...

...у Беластоцкім ваяводстве ёсць 1454 мясцовасці.

...па плошчы Беластоцкае ваяводства займае чацвертае месца ў краіне, а па колькасці насельніцтва — толькі дзевятнаццатае. Пражывае тут 1,8% усяго насельніцтва краіны. У гарадах пражывае 48,9% насельніцтва (сярэдняя краёвая 55,7%).

...амаль трэцяя частка жыхароў Беласточчыны гэта насельніцтва Беластока.

(яц)

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ

УЛАДЗІМІР БАРТНІЧУК

Яму 56 гадоў. Працуе ў Чаромсе ў насычальні пастаўшчыком матэрыялаў. Яго праца патрабуе безупыннага вандравання па ўсіх бальшых гарадах краіны. У яго рэдка бывае васьмігадзінны дзень працы. Паездкі з'яўляюцца звычайнай з'явай у штодзённым жыцці гэтага чалавека. Ды да людзей і да кантактаў з імі прывык ён з маладосці.

У 1939 годзе быў пасланы на пабудову дотаў у раёне Машчоны Каралеўскай. Там упершыню сустрэўся з камсамольцамі. Пачатак вайны паказвае новую дарогу ў жыцці 16-гадовага юнака. Уладзімір Бартнічук не адно ўжо тады разумеў. І калі ў яго роднай вёсцы Лявошы паявіліся „васточнікі", каб арганізаваць дывэрсійныя групы супраць немцаў, Ул. Бартнічук звязваецца з імі. Пару год быў партызанскім сувязным у атрадах Мікалая Калузаева і Рыгора Каравая — „Чэкіста", якія супольна выходзілі на бальшыя аперацыі ў раёне Нурца і Чаромхі.

У 1943 годзе яго вывезлі ў Нямеччыну на прымусовую працу. Пасля вызвалення вяртаецца ў родную вёску. Там ужо дзейнічае шасціасабовая ячэйка ППР, якой кіраваў іншы Уладзімір Бартнічук. У 1946 годзе наш малады Бартнічук уступае ў рады ППР і актыўна ўдзельнічае ў выбарах у Сейм у 1947 годзе. Паступае на працу ў насычальні. У 1951 годзе яго прызываюць на працу ў партыйны апарат у Бельску. Прыдзяляюць яму тэрыторыю Цеханоўца. Але праз два месяцы ён выязджае ў шасцімесячную партыйную школу, пасля якой вяртаецца на працу ў ЗНТК Лапы, як сакратар вузлавога камітэта партыі. Потым пераводзіцца ў Храбалы, Вышкі (быў сакратаром гмінных камітэтаў), гарадскі камітэт у Бельску і на канец — павятовы камітэт партыі ў Бельску. У 1955 годзе выязджае ў міжваяводскую гадавую партыйную школу у Люблін.

Ад 1958 года наступае новы раздзел у працы і жыцці Ул. Бартнічука. Гэта рады нарадовыя. Працуе старшынёй у Чаромсе, потым у Страблі. На гэтай пасадзе застае яго рэарганізацыя адміністрацыі. Ул. Бартнічук вяртаецца на сваё даўнейшае прадпрыемства — насычальню ў Чаромсе і па-даўнейшаму ўключаецца ў шпаркі рытм тутэйшай працы. На працягу двух кадэнцый узначальвае партыйную арганізацыю завода, з'яўляецца членам вузлавога камітэта ПАРП у Чаромсе, прэзасам гміннага гуртка ЗБоВіД. Актыўна ўдзельнічае ў працы ОРМО.

У асобе Ул. Бартнічука сябры маюць добрага калегу і супрацоўніка, а маладыя — педагога. Народная ўлада ацаніла заслугі нашага дзеяча. Ён атрымаў медаль 30-годдзя, сярэбраны значок „Заслужаны для Беласточчыны", сярэбраны значок „За ўмацаванне ладу і парадку", залаты і сярэбраны значкі „Перадавы чыгуначнік", Залаты Крыж Заслугі.

Ул. Сідарук

ЧАМУ МОЛАДЗЬ УЦЯКАЕ З ВЁСКІ?

ГОЛАС МІНІМАЛІСТА

Сусветная літаратура выдала многа прыгожых твораў аб працы на зямлі. Працытую пару радкоў з рускага верша:

„Слава тем, кто потрудился
Над кормилицей-землёй,
Кто не трутнем в мир родился,
А работницей-пчелой".

Пад гэтыя чароўныя гімны жылі людзі, не задумваючыся, ці варта „жыць для працы". Жылі, цяжка працавалі, не даядалі, пераносілі розныя недахопы і дажывалі часам да глыбокай старасці.

Выступаючы ў дыскусіі „Чаму моладзь уцякае з вёскі", я лічыў, што выкажу свой погляд на гэтую тэму, і на тым усё закончыцца. Не спадзяваўся я — стары невук, што прыдзецца яшчэ „скрыжаваць дзідачкі" з людзьмі маладымі, высокаадукаванымі, баронячы свой пункт гледжання. Ведаючы, што „Ніва" ў сваёй „Трыбуне чытачоў" неахвотна друкуе доўгія артыкулы, у сваім „Голасе маралістa" я стараўся як наймацней скарочваца, праз што, можа, ясна не выказаўся і падаў прычыну для палемікі маім шаноўным працаўнікам. Закінулі мне, што я ў сваім артыкуле можа „пераборшчыў", што я не толькі горад, але нават і вёску слаба ведаю, што я не будаваўся, што я не ведаю цаны машынам, што я не ведаю, як „лёгка" дастаць паслугі з СКР, што я мінімаліст і г.д.

Не, шаноўныя сябры! Я ані пераборшчыў, ані перамакароніў. Прыйшоў я на свет не пры неонах, а пры лучыне, пачынаў жыць не пад гоман радыё, а пад артылерыйскую кананаду. Увесь найдаражэйшы час майго жыцця прайшоў у вайну, не атрымаў я ніякай навукі. Рана пакінуты матуляю, здаўся на выхаванне вуліцы. І можа таму не пакаціўся ў прорву і не загінуў, што нарадзіўся я, відаць, мінімалістам. Жыў, цяжка працуючы, часта ў недастатку і, прыжадаўшы сёняшняга жыцця, я лічу, што апынуўся ў сенях раю. Карыстаюся гэтым жыццём поўнасцю, наколькі дазваляе мой век, і, як раіць грам. Байко, не „падаю плячыма і не вяю ад радасці". Упершыню нешта падобнае чую. Падаюць на зямлю і выюць з вялікага гора.

Жыў я, паважаныя сябры, у горадзе. Працаваў фізічна ў першыя гады народнай улады. Меў кватэру, праўда, без выгадаў. Займаў даволі высокую пасаду, не пішу якую, каб не здабыць яшчэ мянушкі „хваліcер". Вярнуўся на вёску, бо пераканаўся, што я стварэны для вёскі. Тое, што нагрымаджалася у крыві вякамі, не магло быць выкаранена за тры гады.

Будаваўся я, паважаныя сябры, будаваўся тады, калі наша дзяржава была бедная. Прасіла сама дапамогі ў грамадзян (дзяржаўная пазыка), а не давала, як цяпер, вялікія, доўгатэрміновыя, нізкапрацэнтныя пазыкі. Будаваўся без свайго каня і пабудаваў, як кажуць іншыя, прыгожы домік, праўда, без выгад, але прасторны, сухі, здаровы.

І дзіўна, што пабудаваўся, не страціўшы здароўя, а калі сёння маю катар жалудка, то нажыў яго ад малога дзіцяці, мелючы ў жорнах, рэжучы сечку, пілуючы дровы, малоцячы цэпам — усё ўручную.

Сёння ўсе гэтыя работы ў мяне робіць разам з адпаведнымі машынамі, маленькі, як 10-літровы саганчык, электрычны маторчык 1,1 KW. Каштаваў мне, далажыўшы трохі сваёй працы, сярэдніх размераў парсючка. А як адчуваюць сабе тыя сяляне, якія маюць так званую „сілу", якая ўсё прыводзіць у рух — і даярку, і млынок, і

Весткі з Беластока

НАВУЧАЛЬНАЯ ЎСТАНОВА БУДУЧЫНІ

Нядаўна Беластоцкая палітэхніка атрымала вялікі, пяціпавярховы будынак для інстытута механікі. Пераказаў яе ў карыстанне Беластоцкі будаўнічы камбінат на паўгода раней прадбачанага планам тэрміну. У новым будынку ёсць 200 памяшканняў. Да 1981 года інстытут механікі атрымае яшчэ два такія будынкі, і тады будзе гэта ўжо цэлы комплекс аб'ектаў гэтага напрамку навучання.

Беластоцкай палітэхніцы прыбывае новых аб'ектаў. Зараз у акадэмічным гарадку ёсць тры інтэрнаты для студэнтаў на 1800 месц, сталовая, якая аднаразова рыхтуе харчаванне для 2200 чалавек. Яшчэ ў бягучым годзе студэнты атрымаюць чацверты інтэрнат, такі ж, як і папярэднія, таксама на 600 месц.

Першы этап пабудовы палітэхнікі прадбачваецца на восем год. Памяшканняў чакаюць яшчэ інстытуты электратэхнікі і сухапутнага будаўніцтва. Апрача таго плануецца пабудова жыллёвых, сацыяльных і адміністрацыйных аб'ектаў. У будучыні будзе гэта адна з большых і прыгажэйшых тэхнічных навучальных устаноў у краіне.

(яц)

Беларускія кнігі

У кнігарні імпартных выданняў у Беластоку можна набыць наступныя кнігі на беларускай мове або прысвечаныя беларускай культуры:

В я с е л л е, 1978, стар. 640, цана 72 зл.

Чарговы том у шматтомным зборы „Беларуская народная творчасць", які рэалізуе Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР. Гэты том змяшчае апісанні беларускага вясельнага абраду з розных ваколіц Беларусі, пачынаючы са скупых нататак Я. Ласіцкага з XVI стагоддзя і канчаючы дэталёвай справаздачай фальклярыста К. А. Цвіркі з нядаўна праходзіўшага вяселля ў калгасе „Нёман" Стаўбцоўскага раёна.

Мартынава Э. М., М а с т а ц к а я д э т а л ь у л і т а р а т у р н ы м т в о р ы, 1978, стар. 168, цана 14 зл.

Літаратуразнаўчае даследаванне аб ролі дэталі ў малых празаічных творах у сучаснай беларускай літаратуры.

С у ч а с н ы я л а т ы ш с к і я а п а в я д а н н і, 1978, стар. 416, цана 32 зл.

Зборнік апавяданняў і навелаў 24 пісьменнікаў Савецкай Латвіі ў перакладах беларускіх пісьменнікаў.

Файзі Р., Я г о в я л і к а с ц ь Ч а л а в е к, 1978, стар. 384, цана 32 зл.

У аснову гэтага цікавага рамана ўзбекскага пісьменніка лягла праўдзівая гісторыя пра тое, як двое людзей у часе Вялікай Айчыннай вайны ўсынавілі і вырасцілі чатырнаццаць дзяцей, якіх падзеі вайны пазбавілі бацькоў.

Кавалёў А. Ф., С я р г е й С е л і х а н а ў, 1978, цана 12 зл.

Манаграфічны нарыс пра жыццё і творчасць выдатнага сучаснага беларускага скульптара. Кніга багата ілюстравана фатаграмамі прац мастака.

Гребенщиков С. М., Б е л о р у с с к и е т а н ц ы, 1978, стар. 240, цана 36 зл.

На высокім узроўні дэталёвае апісанне такіх беларускіх танцаў, як „Вясенні карагод", „Крыжачок", „Крутуха", „Зязюля", „Палеская кадрыль", „Зорачкі", „Родны край". Дасканалае выданне для танцавальных калектываў!

Кнігарня высылае кнігі за паштовым залічэннем. Запатрабаванні накіроўвайце па адрасу: „Dom Książki", 15-089 Białystok, ul. Kilińskiego 10.

(мг)

Разведка гаспадарнасці

НЕБЯСПЕКА Ў ЗБУЧЫ

Едучы праз вёску Збуч, (гміна Чыжы), значна скарачаеш дарогу з Бельска, напрыклад, у Стары Корнін. Ехалі мы аднойчы вясковай вуліцай з дазволенай хуткасцю і... гузы сабе на ілбах панабівалі. Дзесьці ў сярэдзіне вёскі наша машына бултыхнула ў такую яму (!), а затым мы паляцелі ўверх. Гэта не абы-што. Пералякаліся. Галовы пачалі мацаць. Далей ехалі абы ехаць, але таксама нечаканасці паўтараліся. Вось дык вуліца! Прыглядзеліся — разбіты стары брук. Ажно дзіўна, што дагэтуль ім ніхто не зацікавіўся. А ёсць жа каму. Ёсць солтыс, ёсць гмінныя ўлады, ёсць арганізацыі. Калі прадстаўнікі гмінных улад праз вёску Збуч яшчэ не ехалі, дык і не раім. Добра было б аднак, каб зацікавіліся вуліцай, мо наваг заініцыявалі грамадскі пачын сярод вяскоўцаў. Вуліцу неабходна сям-там адрамантаваць неадкладна.

Іван Непаседа

(Працяг са стар. 2)

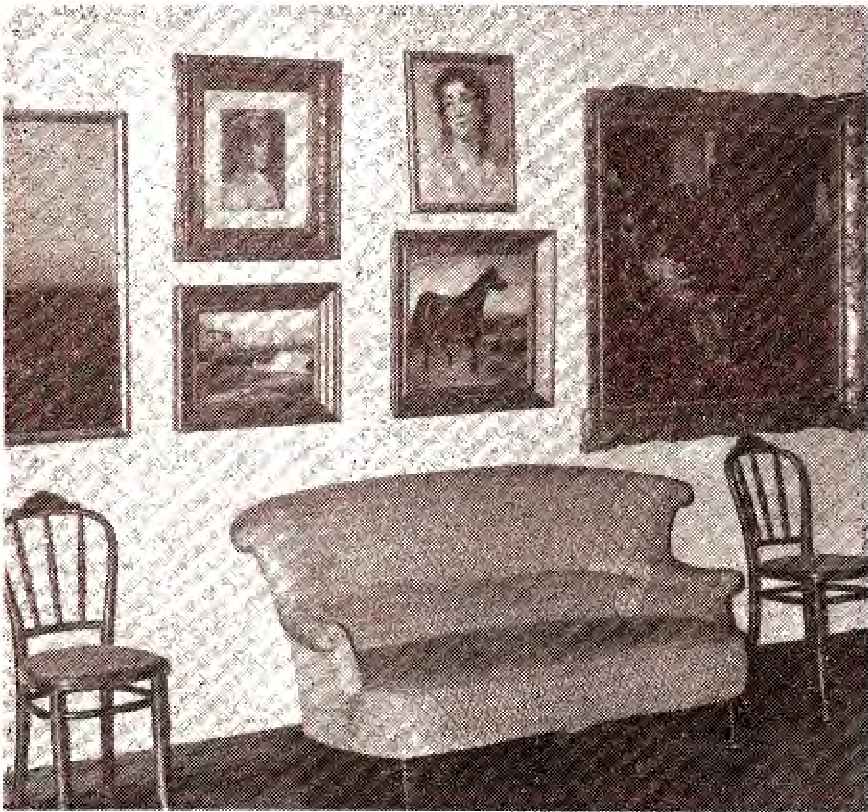
„КАЛІ Я БАЧУ ПАРТРЭТ БАГУШЭВІЧА..."

калькі выпускаў „Дыялектнага слоўніка", шэраг асобных артыкулаў. І, вядома, ён проста не ў сілах абмінуць такі багаты абшар беларускай культуры, як гісторыя роднай мовы. З-пад яго пяра пачала выходзіць часткамі капітальная „Гістарычная граматыка беларускай мовы" (частка І „Уводзіны" і „Фанетыка"; частка ІІ „Марфалогія" ўжо апублікаваны).

Прафесар Ф. М. Янкоўскі не належыць да ліку тых вучоных, што наглуха зачыніўшыся ў сваіх кабінетах, усю энергію аддаюць акадэмічным спрэчкам з такімі ж, як і яны самі. Фёдар Міхайлавіч прысвячае ўсяго сябе жыццю, а прыклад гэтаму якраз цыкл яго кніг і артыкулаў аб культуры беларускай мовы ў штодзённым яе ўжыванні: „Беларускае літаратурнае вымаўленне", „Пытанні культуры мовы", „Вусная мова і выразнае чытанне" (гэтая апошняя напісана разам з У. А. Калеснікам) і іншыя. Яго артыкулы паяўляюцца не толькі ў сціпла навуковых часопісах. Ён любіць выказвацца таксама на старонках папулярных выданняў, тыднёвікаў, у штодзённым друку, выступіць па радыё і тэлевізіі.

Высока цэняць у Савецкім Саюзе навуковую працу і грамадскую дзейнасць Ф. М. Янкоўскага, а сведчаннем гэтаму ордэны, медалі, узнагароды, прызнаныя яму. Сам жа пра сябе Фёдар Міхайлавіч у аўтабіяграфічным нарысе сціпла заўважае: „Калі я бачу партрэт Францішка Багушэвіча ці чую гэтае імя, пабач устае вобраз бацькі. І наадварот. У абодвух былі такія самыя вусы, абодва хударлявыя, энергічныя і, здаецца, нястомныя, абодва дарагія мне. Адзін — родны бацька, другі — той, хто, як ніхто да яго, сказаў свету пра Беларусь і беларусаў, каго ў савецкім друку не раз называлі бацькам".

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

У адной з залаў Беластоцкага акруговага музея. *Фота М. Гайдука*

ФАЛЬКЛОР

ВЯСЕЛЬНАЯ

Ой, у нідзелю рано Манячка воду брала,
Манячка воду брала і ў свой бок паглядала:
— Едзь, едзь, едзь, матуленька,
бо я тут ні з кім ні знаюсь.
Я тут ні з кім ні знаюся, каждому кланяюсь:
і старому, і малому, свякеркаві сваёму.

Ад Антаніны Лясоты, 1901 года нараджэння, вёска Цісоўка гм. Міхалова, якая цяпер жыве ў Беластоку, запісаў у сакавіку 1979 года Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфравала Людміла Панько.

крайзэгу, і малатарню, і сячкарню, і спаварку, і шліферку, і іншыя машыны. І на гэта не патрацілі таксама вялікіх выдаткаў. А гэта ў корані змяніла жыццё на вёсцы, зрабіла працу селяніна лёгкаю, хуткаю і прыемнаю. Ці ж гэта не механізацыя? Ці ж машыны — гэта толькі трактар і камбайн? Ці абавязкова павінен яго мець кожны гаспадар? Дзеля гэтага створаны СКРы.

Да ліквідацыі сельскагаспадарчых гурткоў я быў старшынёю сельгасгуртка. Гурток наш быў перадавым у Беластоцкім ваяводстве. Змаглі неяк задаволіць мы ўсіх сялян. Найгорш было, калі прыходзіла пара жніў. На базе гуртка і ў дыспетчара збіраліся амаль усе аднавяскоўцы і сяляне з другіх вёсак. Кожны прадстаўляў прычыну, чаму яму належыцца першынство, прасілі, малілі, пагражалі, абяцалі. Дзіўныя ўсе гэтыя сяляне, помнілі час, калі жніво ішло 4-5 тыдняў, чамусьці цяпер хацелі зжаць у 1-2 дні. Што мог зрабіць дыспетчар, ці старшыня гуртка, маючы на дзевяць вёсак 8 снопавязалак, якія на дадатак псаваліся? І хоць жніво ніколі не праходзіла больш як 8-10 дзён, колькі ж было наракання на сельскагаспадарчы гурток, колькі злосці. Даводзілася назіраць такія абразкі. Бацька бегае на базу „кулка", каб дастаць снопавязалку, жонка, управіўшыся, нервуецца, выглядаючы бацьку, дзеці, якія прыехалі з горада памагаць, ляжаць у цяньку з транзістарам або загараюць на сонцы. Ці ж не справядлівей было б, запісаўшыся ў чаргу на снопавязалку, узяць усім касу і ісці на поле спакойна касіць збожжа... Усё гэта, кажучы некаторым, тэорыя. На практыцы выглядае ўсё інакш. Пакажа нехта трактарысту паўлітра — і прапала чарга. Які толк у нашых установах, усё гэта залежыць ад нас.

Грам. Панфілюк М., не ведаю, ці ён там быў у тых краінах, прыводзіць прыклад, што ў высокаразвітых краінах менш насельніцтва працуе на зямлі. У нас і „так зацесна на вёсцы". Можа, усяму вінавата цесната.

Але пакуль у нас будзе такая дысцыпліна і прадукцыйнасць працы ў сельскай гаспадарцы (не ўлічваючы індывідуальных сялян), як ёсць цяпер, то нават, каб гэтыя дзяржавы сталі на месцы, нам іх цяжка будзе дагнаць.

Паважаны грам. Байко! Доўга я ламаў галаву, што такое слова мінімаліст. Пайшоў да солтыса, які ў вёсцы ёсць найразумнейшы. Трапіў, калі якраз быў цвярозы. Сказаў мне ён, што гэта чалавек, які мае мала жыццёвых патрэбнасцяў — мінімум патрэбнасцяў. Вось за гэта дзякую, грам. Байко, што вы знайшлі ва мне такую каштоўную рысу характару. Умёр бы і не ведаў, што я за чалавек.

Лічу, што ў раі жывуць адны мінімалісты, пападзі туды хоць адзін максімаліст, ужо гэта не будзе рай, а пекла. Дзеля прыкладу трэба спусціцца з неба на зямлю.

Пішучы артыкул, я выказаў свой пагляд на тэму, не хочучы нікому накідаць свайго пагляду. Наша дзяржава стварыла магчымасці, каб жыць дзе хто хоча і як хто хоча, абы не ламаў права. Мінулі назаўсёды часы, калі горад быў „Святое святых" для вёскі. Я задавальняюся вёскай. Натура чалавека ненасытная. Агледзеўшы кабарэ ў тэлевізіі, захочацца пагглядзець сапраўднае кабарэ. Папаўшы на апошнія крэсла, хочацца на першае, каб лепш прыгледзецца голым ножкам, папаўшы на першае, захочацца за кулісы. А за кулісамі хіба больш нічога не захочацца?

Вам, маладым, належыцца ўсё. Для вас вышэйшыя навуковыя ўстановы, тэатры, кіно, філармонія, кабарэ. Для вас варштаты працы, пра якія мы не так даўно не маглі нават і марыць. Ад вас залежыць будучыня ваша. Жывіце і карыстайцеся жыццём з рассудкам, бо часам, як сказаў даўнейшы філосаф Сенека-Малодшы, „нягоды родзяць рассудак, дабрабыт яго адбірае".

Дзед Кастусь

Ад рэд. На гэтым мы заканчваем дыскусію. Падсумаванне яе — у наступным нумары.

(Працяг са стар. 1)

ПЧАЛЯР

з'язджаюцца ў родную хату, якая стаіць пры шашы ў Катлах (гміна Бельск), дарослыя дзеці Шумскіх са сваім патомствам, колькасць якога бесперапынна павялічваецца. І цяпер старыя Шумскія маюць ужо 18 унукаў і 8 праўнукаў. І калі яны прыязджаюць у Катлы, бабуля з дзядуляй не могуць імі нацешыцца. З жалем успамінаюць яны свайго ўнука Валодзю Хіліманюка, які тры гады таму назад трагічна загінуў у шахце на Шлёнску.

Сцяпан і Сцепаніда Шумскія вельмі рады, што ўсе іх дзесяцёра жанатых дзяцей жывуць у дастатку.

— І як было б добра, каб не памерла трое маленькіх дзяцей, якія таксама маглі б мець ужо дзяцей і ўнукаў, — гаворыць з сумам Сцепаніда Шумская.

І калі глядзіш на гэтую старэнькую гаваркую жанчыну, проста не хочацца верыць, што яна нарадзіла 13 дзяцей.

Гэта каштавала нямала здароўя і нерваў, тым больш, што, жывучы ў колішніх цяжкіх умовах ды яшчэ ў адных сенях і на адным панадворку з жанатым братам Сцяпана, даходзіла да шматлікіх непаразуменняў. Дзеці Шумскіх з'яўляюцца добрымі людзьмі і добрымі грамадзянамі. Такім чынам цяжкі жыццёвы шлях Сцяпана і Сцепаніды Шумскіх даў добры плён.

Тэкст і фота Міхася Хмялеўскага

EDWARD HULEWICZ

ФОТА ПА ЗАКАЗУ

Заказвалі:

Г. Юзвюк з Барысаўкі, К. Шульц з Сямяціч, А. Баўтручук з Клейнік, І. Пракапюк, Э. Красоўская з Беластока, І. Несцярук з Дубіч Царкоўных, А. Філіпюк і І. Панасюк з Плёсак, М. Стэльмашук з Дублян, І. Макаль, А. Налівайка, М. Кундзіч, М. Чорнамыса і К. Шымановіч з Крынак.

Дарагое Сэрцайка, у мяне дзве дачкі. Выхоўваю я іх адна. З мужам развялася пяць год назад. Наша супольнае жыццё ўспамінаю як кашмарны сон, і сама сабе здзіўляюся, як магла я цярпець здзекі п'яніцы на працягу дзесяці гадоў. Муж выехаў пасля разводу, і мы яго на вочы больш не бачылі. Цяпер спакой у нашай хаце. Я працую многа, бо нялёгка адной жанчыне гадаваць дзяцей. Але ведаю, што калі пасля працы вярнуся дамоў, магу спакойна адпачыць. Толькі непакоіць мяне мая старэйшая дачка. Ёй пайшоў шаснаццаты год. Яна вучыцца ў сярэдняй школе. І не ведаю, што з ёю дзеецца. Яна такая неспакойная, невядома чаго чапляецца да малодшай дачкі (ёй 11 год). Ды і да мяне адзываецца гнеўна. Потым перапрашае, плача. А з характару яна нядрэнная. Нават вельмі чуллівая, яна якраз найцяжэй перажывала нашы сваркі з мужам. А цяпер, хаця ўжо столькі гадоў спакойна ў нашай хаце, яна не то што супакоілася, але яшчэ больш нервовая стала. Калі крычу, не памагае. Дык стараюся пагаварыць добрым словам, ласкаю. Часамі ўдаецца. І тады яна вінаваціць сябе. Прызнаецца, што кепска робіць, абяцае папраўіцца. Але што, калі яе ўсё нервуе, чапляецца за абы-што. Праўда, я і сама нервуюся і, хоць стараюся трымаць сябе, не заўсёды мне гэта ўдаецца. А паводзіны дачкі мне зусім атручваюць жыццё. І што ж мне рабіць з ёю?

Анна з Беластока

Анна! Столькі год кашмарнага жыцця зруйнавала нервы пачуццёвага, уражлівага дзіцяці. І хаця ўжо столькі часу ў хаце спакой, гэтыя нервы самі супакоіцца не могуць. А тут яшчэ яна ў такіх цяжкіх для маладых гадах, у гадах дарастання. Змены, якія адбываюцца ў арганізме дзяўчыны, адбіваюцца на яе псіхіцы. Усе дзяўчаты тады больш нервовыя, неспакойныя, задзёрныя. Самі не ведаюць, што з імі дзеецца і чаго ім трэба. Табе, Анна, карысна было б звярнуцца з дачкой у Парадню псіхічнага здароўя для дзяцей і моладзі. Там лекар-спецыяліст прыпіша ёй адпаведныя лякарствы ды і табе дасць канкрэтныя ўказанні, як паступаць з ёю.

Сэрцайка

ВЕР-НЕ ВЕР

Дарагі Астроне, хачу напісаць табе свой сон. Будзь так добры і разгадай мне яго. Я „Нівушку“ выпісваю ўжо некалькі год. Сніцца мне, што я заразілася ад свайго кватаранта нейкай хваробай: на грудзі ў мяне нарос нейкі вялікі грыб, з коранем у сярэдзіне. Я нажом выразала гэты грыб разам з коранем, і засталася вялікая дзірка. Я выціснула рану начыста і зацерла яе, і ўжо не відаць было дзіркі. Усё абыйшлося без болю.

Другі сон: быццам я з дачкой увайшла ў ваду. Было па костачкі. Мы з ёй былі абутыя. Пасля выйшлі на бераг, і абутак у нас быў сухі.

Трэці сон. Я хацела купіць сабе мундзір, падобны да таго, які носяць лётчыкі. Мне сказалі, што ён каштуе 70 злотых. Я надзела яго, каб памераць. Быў на мяне крыху шыракаваты, ды задарагі. Я ад яго адмовілася, але не зняла, а так у ім і прачнулася.

Зіна з Белавежы

Зіна з Белавежы! Ці ў тваім жыцці не было нейкага кахання, якое вылезла табе бокам? Бо нешта мне здаецца, што аб гэтым сведчыць хворы грыб на тваіх грудзях, ад якога засталася рана. Твой сон, аднак, сведчыць аб тым, што ты з гэтага кахання або вылечылася, або вылечышся напэўна без болю. Гэта пра твой першы сон. Другі сон гаворыць аб нейкіх дробных непрыемнасцях у падарожжы, аб якіх, аднак, хутка забудзеш, што пацвярджае і твой добры трэці сон.

Астрон

Кансультацыя ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: Ю. жыла без шлюбу з Ж. Яны супольна працавалі на гаспадарцы, якая была ўласнасцю Ю. У выніку няшчаснага выпадку Ж. загінуў у час жніў, абслугоўваючы жняярку. Ці Ю. прыслугоўвае кампенсацыя, а калі так, то якая?

АДКАЗ: Селяніну, які працуе на гаспадарцы, хоць бы і не на сваёй, і не карыстаецца з сацыяльнага забеспячэння з тытулу працы па-за сельскай гаспадаркай, прыслугоўваюць на аснове закону з 27.X.1977 г. аб пенсіённым забеспячэнні і іншых павіннасцях сялян і іх сямей такія ж самыя правы, што і працаўнікам грамадскіх установ. Калі селянін памёр у выніку няшчаснага выпадку ў часе працы, членам яго сям'і належыцца аднаразовая кампенсацыя, якая для жонкі або дзіцяці, калі толькі адна асоба мае права — складаецца з 50 000 зл. Пенсія прыслугоўвае ў гэткіх выпадках толькі дзецям. Апрача жонкі і дзяцей, закон прадбачыць аднаразовую кампенсацыю для непаўналетніх, або няздольных да працы членаў сям'і: усыноўленых дзяцей, пасынкаў, унукаў, братоў і сясцёр, бацькоў, асоб, якіх усынавілі, мачыхі і айчыма, якія вялі супольна з ім гаспадарку, а да ўтрымання якіх прычыніўся селянін, за якога належыцца кампенсацыя. Пералічаныя асобы, якія маюць права на кампенсацыю, закон не ўспамінае аб асобах, якія жывуць без шлюбу з асобай, пакрыўджанай у няшчасным выпадку. Яны не лічацца членамі сям'і ў разуменні закону з 27.X.1977 г., і Ю. ніякая кампенсацыя не належыцца.

Куток практычных ведаў

ЯК ЧЫСЦІЦЬ ПЛЯМЫ

Калі абліем **малаком** ваўняную тканіну, запляміленыя месцы трэба выцерці анучкай, намочанай у мяшанцы, якая складаецца з 20 г спірту і 5 г солі, пасля чаго спаласнуць халоднай вадой.

Плямы, якія зробім **віном**, трэба пасыпаць соллю або лімоннай кіслатой, а пасля спаласнуць у вадзе. Калі даводзецца такую змыць з шоўку — змываем яе растворам вады і чыстага алкаголю.

Плямы ад **каньяку** можна змыць цёплым растворам вады і мыла, з шоўку — цёплым растворам алкаголю.

Плямы, зробленыя **півам**, змываем вадой з парашком для мыцця бялізны. Калі плямы старыя, трэба намачыць тканіну ў парашку „Е“. Плямы на шоўкавай тканіне змываем растворам вады і чыстага алкаголю.

Каляровы лікёр можна змыць адразу цёплай вадой, да якой дадаем крыху лімоннай кіслаты і солі.

ЯК МЫЦЬ І ПРАСАВАЦЬ ВЕЛЬВЕТ

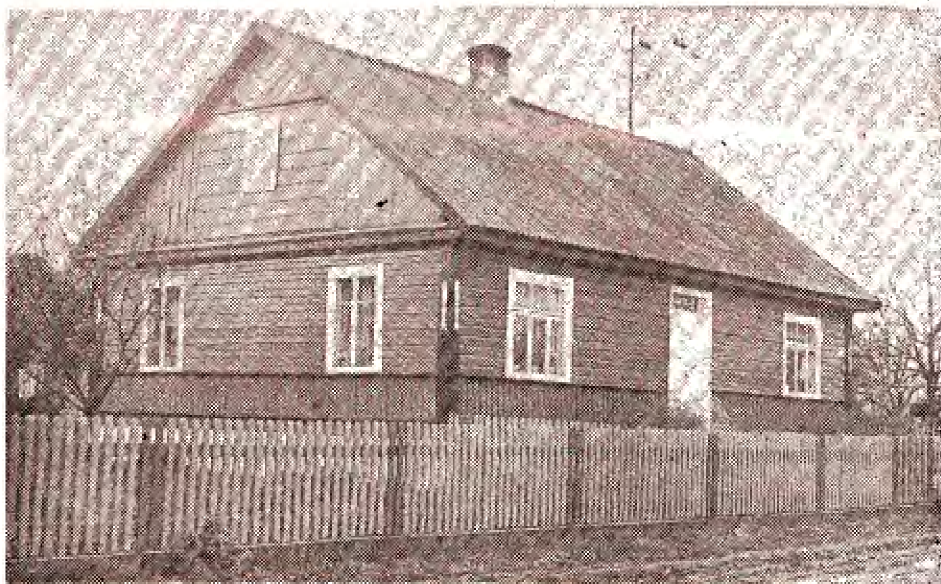
Мыць найлепш яго ў мыльных платках, у плыне „ФФ“ і добра паласкаць. Не выкручваць! Амаль сухі матэрыял палажыць на мяккую коўдру і прасаваць з левага боку, вельмі лёгка датыкаючы ўцюгом. Скончыўшы прасаваць, адсвежваем матэрыял шчоткай, уздоўж зубчыкаў, заўсёды ў адным напрамку.

ЧЫМ ПАЛІВАЦЬ ВАЗОНЫ

Вазоны будуць вельмі прыгожа выглядаць, а кветкі прыцягваць сваёй свежасцю, калі будзем паліваць іх вадой, у якой на працягу некалькіх дзён мы мачылі лупіны ад яечак. Узмоцненыя такім чынам кветкі растуць пры гэтым намнога хутчэй і выглядаюць прыгожа цэлы год.

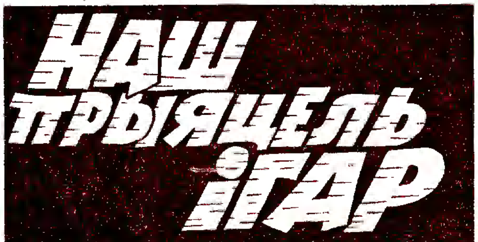
Гаспадыня

Этнаграфічныя акцэнты

Усё навокал дбайна дагледжана і ўпарадкавана пры доме солтыса ў Богушах каля Саколкі. *Фота М. Гайдука.*

БУГ У АГНІ

Даведаўся я, што Ігар Сураў, той жа даўнейшы лейтэнант, якога выратавала ад смерці сям'я Ваўрэнцюкоў, прыехаў у госці ў вёску Турна Малая. На жаль, сустрэцца нам не ўдалося. Калі 10 кастрычніка гэтага года заехаў я ў Турну Малую і адшукаў там Аляксандра Палешчука, у якога гасцяваў наш герой, селянін мне заявіў:

— Вы спазніліся на тыдзень часу. Наш прыяцель Ігар ужо дома, у горадзе **Ульянаўску**.

Што ж зробіш. Астаецца толькі цешыцца, што ён шчасліва перажыў вайну. Але хацелася б ведаць, дзе і як ён змагаўся з ворагам, якія былі ў яго баявыя сябры?

Дзядзька Аляксандр Палешчук ведае толькі тое, што Ігар Сураў партызаніў недзе ў наваколлі Мельніка, што аднойчы ўзяты ў палон немец схаваным у кішэні пісталетам забіў камандзіра партызанскага атрада, у якім знаходзіўся Сураў. І ўсяго столькі. Давялося вярнуцца да ўспамінаў інжынера Івана Ваўрэнцюка.

— Ігар, — расказваў ён мне, — як „васточнік“ (так тады рускіх тут называлі) раз у месяц быў абавязаны хадзіць у Сямяцічы для рэгістрацыі ў жандармерыі. Найчасцей жыў ён у сялян з вёскі Заечнікі і Клекатова, а таксама ў нас на Крупіцкіх хутарах і ў Турне Малой. Пасля ранення недзе ў Белавежскай пушчы адчуваў ён сябе вельмі слаба, проста ледзь хадзіў. Значыць, у партызанскі атрад пайсці не мог, але з партызанамі ўтрымоўваў пастаянную сувязь. Цяжка цяпер мне сказаць, якім шляхам і праз каго, але ведаю, што за кожным разам, як толькі вяртаўся з Сямяціч, заўсёды прыносіў падпольныя лістоўкі і газеты. Прасіў ён таксама нас, даверaных хлапчукоў, каб мы яму збіралі ўсялякую зброю і боепрыпасы. Вось аднойчы мой равеснік і аднначасова сусед, Сашка Мартынюк, знайшоў на полі поўную касету запальнікаў да гранат-лімонак. Прыбягае да мяне і кажа, што мае аж 24 штукі ўзрывальнікаў. „Як думаеш, — пытаецца ён, — яны Ігару спатрэбяцца?“. Узрадаваны знаходкай, я некалькі дзён нецярпліва чакаў свайго старэйшага сябра, а калі ён завітаў да нас на хутар, я адклікаў яго на бок і канспіратыўна шапчу яму:

— Мы зноў маем для вас падарунак: 24 запальнікі да гранат.

— Здорава, хлопцы! — уцешыўся Ігар. — А дзе ж вы іх знайшлі? — пацікавіўся ён.

— Гэта Олек Мартынюк, на заячнікаўскім полі, пад каменем...

На яго здзіўленне, Ігар Сураў тут жа прысеў са смеху. Аказалася, што гэтыя ж запальнікі ён сам там прыхаваў, каб прыбраць іх у болей спрыяльны час. Аднак па лесе, дзе стаялі ваенныя часці, дзе праходзілі баявыя сутычкі, а таксама на шляху адступлення чырвонаармейцаў пакінутай зброі і розных боепрыпасаў знаходзілася доўгі час яшчэ вельмі многа. Немцы, вядома, выдалі суровы загад, каб усялякую зброю неадкладна здаваць у камендатуру і за адну знойдзеную ў кішэні кулю расстрэльвалі на месцы. У маёй роднай вёсцы, у Вульцы Нурэцкай, для прыкладу, жывым кінулі ў агонь глуханямога Васіля Грыцука толькі за тое, што знайшлі ў яго кішэнях адну поўную вінтовачную кулю і дзве прастрэленыя гільзы. А ён проста быў майстраватым чалавекам і збіраў у кішэнях усё, што папала яму пад рукі. Горш за ўсё, што ён не мог ніяк паясніць, адкуль узяў гэтыя кулі, бо быў нямы і нават не разумеў, чаго ад яго хочуць гэтыя чужыя людзі. Разам з ім у агні падпаленай хаты загінула тады яшчэ некалькі іншых жыхароў вёскі.

Нягледзячы на ўсё гэта, хлапчукі хутара ў Крупіцах шмат чаго неабходнага для партызан даставілі Ігару Сураву. Урэшце Янка Ваўрэнцюк адважыўся і запытаў:

— Ігар, а ты возьмеш мяне ў партызаны?

Быў тады ўжо 1943 год. Пасля арышту жонкі капітана Федунова і яе дзяцей Янка Ваўрэнцюк асабліва моцна адчуваў патрэбу помсты на ворагу, а Ігар Сураў быў для яго якраз тым казачным героем, які дапаможа ажыццявіць гэтую помсту. Усё аднак склалася крыху інакш.

— Я сам, — адказаў яму Сураў, — не магу адпраўляцца ў партызанскі атрад. У мяне іншае заданне.

І тут ён сказаў малому сябру намнога больш, чым меў права сказаць. Выявіў ён, што мае загад аставацца ў вёсках над Бугам, каб сачыць за паводзінамі акупантаў і аднначасова рыхтаваць людзей, каб у спрыяльны час разам з ім маглі адправіцца ў лес.

Так прайшла суровая зіма 1943 года, настала вясна 1944 года. І як толькі пацяплела, на хутар да Ваўрэнцюкоў завітаў Ігар Сураў і кажа маці:

— Антаніна Сямёнаўна, я заўтра надосвітку канчаткова ўжо адпраўляюся ў партызаны.

ТРЫБУНА чытачоў

ДЗЯДЗЬКУ КВАСУ

Прачытаўшы дзісяй зраня
Ваша з „Нівою“ прашчаня,
Я здзівіўся, Дзядзьку Квас,
Чым жа так я скрыўдзіў вас?

Хоць вы напісалі гладко,
Але напісалі гадко,
Бо вы праўды ні сказалі,
На мне толькі злосць сагналі.

Дзядзька Квас напэўна мая
„Ніву“ з 27 мая,
Дык вазьмець яе аднова
І чытайця слова ў слова.

Дзе там знойдзяця абразу,
Каб „Ніву“ кідаць адразу?
За што ж „Ніву“ пакідаці
І ніц болей не пісаці?

Калі я вас так абразіў,
На міне тады вы злуйця,
І як кепско напішу я,
Тады міне крытыкуйця.

Скончыцца мусяло гэта
Ваша крытыка паэтаў.
Гэтакі закон прыроды,
Пра што знаюць ўсе народы.

Дык не злуйця, радзі Бога!
Вы створаны для другога!
Паглядзеця ўлева, ўправа —
Так жа многа другіх справаў!

Хоць я „Нівы“ ні складаю,
Але той я нумар маю —
Ён ў міне ляжыць, як свежы,
У ім артыкул „Дух Яцвежы“.

У ім вы напісалі лоўка!
Вось дзе розум, дзе галоўка!
Яшчэ раз скажу аднова —
Вы вялікі мастак слова!

На прашчаня скажу смела,
Што мне сэрца забалела.
Хоць прыпомню Квасу Дзядзі,
Што мацней балела Надзі...

Дык пакіньця вы нягоды
І падаймо руку згоды!
Я ўжо сівы і вы сівы —
Трэбо нам пажыць для „Нівы“!

Дзед Кастусь

Янка Ваўрэнцюк, раззявіўшы рот, стаяў і слухаў. Яго бацькі тут жа нарыхтавалі Ігару вялізную пасылку, паклаўшы ў яе і зброю, і крыху сала ды іншых прадуктаў, а ўсё гэта абшылі паверху палатном і напісалі адрас: Берлін, вуліца і нумар дома, і прозвішча, і ўсё як трэба, каб немцы пры выпадковай сустрэчы не прычапіліся.

Вечарам пасядзелі ў хаце за супольным сталом, пагутарылі, і Сураў пайшоў спаць на сена ў клуню, а Янка Ваўрэнцюк — за ім.

— Доўга мы яшчэ гутарылі, але мне не давала спакою адна думка: каб разам з Ігарам у лес, да партызан. І адначасова не хапала мне адвагі, каб упрашваць яго, бо я ведаў, што ён не захоча мяне ўзяць з сабой.

З гэтай думкай Янка Ваўрэнцюк звычайна заснуў, а калі прачнуўся, Сурава ўжо не было. Сустрэліся яны толькі пасля вайны, недзе ў 1964 годзе. Адшукаў яго інжынер Ваўрэнцюк. Ігар Сураў пасля вызвалення нашых старонак ваяваў яшчэ ў радах Чырвонай Арміі. Дэмабілізаваўся ў 1946 годзе. Разам з жонкай і дачкой упершыню наведаў гэтыя ж старонкі ў 1974 годзе, а вось цыпер быў ён у Турне Малой ужо другі раз. Усюды прымалі яго як найлепшага свайго прыяцеля, як проста „свайго Ігара“. Шкада толькі, што нам не давялося сустрэцца. Затое ў Турне Малой даведаўся я пра іншыя цікавыя здарэнні з перыяду вайны. Але аб гэтым наступным разам.

Віктар Рудчык

ПА-ГАСПАДАРСКУ

Скупка бульбы ў Дубічах Царкоўных спачатку праводзілася марудна і вяла (пісалася нават у „Ніве“).

Цяпер справа наладзілася, бо асабіста начальнік гміны Мікалай Чыквін зацікавіўся гэтым і сказаў, што селянін не можа цэлымі днямі чакаць у чарзе са сваім таварам — бульбай. Бульба, як і збожжа, — народнае дабро і раскідацца ім нельга.

Цяпер штодзень падстаўляецца па некалькі вагонаў на станцыю Хрызанова. Вельмі добра зроблена, што кожны селянін, які прадае бульбу, мае на гэта вызначаны дзень (выдадзены карткі).

Сяляне вельмі задаволены і шчыра дзякуюць за дапамогу начальніку нашай гміны Мікалаю Чыквіну, таксама прэзасу ГС Яну Дарашуку, магазінерам Паўлу і Пятру Леанюкам і прыёмшчыку бульбы Мікалаю Якубюку, якія вельмі горача прынялі і падтрымалі ініцыятыву начальніка. Цяпер цэлымі днямі планава ідзе скупка бульбы ў нас, якую адразу адвозяць рознымі сродкамі транспарту. **М. Панфілюк**

„МАЛІНОЎСКІ І ЯГО КЛОПАТЫ“

З праграмай пад такім загалоўкам выступілі варшаўскія артысты ў чаромхаўскім доме культуры „Калеяж“. Жыхары чыгуначнага пасёлка бурнымі воплескамі сустрэлі на сваёй сцэне артыстаў сталічнай эстрады: Тадэуша Вазнякоўскага, Лідзію Карсакуўну, Крыстыну Енджаеўскую і асабліва двух юмарыстаў з „Падвячорка пры мікрафоне“ — Маліноўскага і Флёрчака г. зн. Казімежа Брусікевіча і Ежы Бяленю. Чаромхаўцы былі задаволены канцэртам. **(ус)**

І Ў НАС СТАЎБЫ ПЕРАШКАДЖАЮЦЬ

Справядліва напісаў М. Лук'янюк у артыкуле „Стаўбы перашкаджаюць“ з 39 нумара „Нівы“ ад 30 верасня. Хачу сказаць, што і ў Дубіцкай гміне каля вёскі Тафілаўцы падобная сітуацыя. „Точкі“ ўжо некалькі гадоў перасталі існаваць, бо паявіліся лепшыя рэчы, як тэлевізары, транзістары. „Точка“ калісьці была модная, але не сёння. Стаўбы, аднак, ва многіх месцах стаяць на полі. З імі трэба зрабіць парадак. Як піша М. Лук'янюк, за невялікую аплату прадаць іх сялянам, якім прыгадзяцца на платы або на дровы. **М. Д.**

СКР У ЧЫЖАХ

СКР у Чыжах пад дырэктарам Савіцкім, які з'яўляецца добрым гаспадаром, не прыносіць ужо страт, а кожны год паказвае баланс з невялікім, але ўсё ж прыбыткам. У СКРы працуе 103 асобы. Сярэдняя зарплата 4300 зл. Ёсць у СКРы 66 трактараў з рознымі саставамі машын, 8 камбайнаў „Бізон“, 3 бульбяныя камбайны, 1 парніковая калумна. СКР апрацоўвае 510 гектараў зямлі, раскінутай па ўсіх вёсках гміны. З сёлетняга жніва СКР здаў 200 тон збожжа.

Акрамя апрацоўкі зямлі і паслуг для гаспадароў СКР вядзе шырокую жывёлагадоўлю. У Койлах у аборы стаяць 92 букаты, усю абору абслугоўваюць усяго два рабочыя — Артэмюк і Ціханюк. У Ляневе вядзецца гадоўля свіней — 400 штук. Абслугоўваюць Сяргей і Ірэна Плева. Удваіх даюць раду ўсяму стаду. У Збучы адкормліваецца 200 штук свіней пад наглядам Ольгі Ваўрэнюк.

У жніўні гэтага года СКР прадаў дзяржаве 70 тон свінога мяса і 40 тон ялавічыны. Такую самую колькасць прададуць у канцы года.

Э. Вайсковіч

Аб прыпынку ў Тыневічах

Расказваюць людзі, што аўтобусны прыпынак у Тыневічах, гміны Нараў, знішчыў нейкі хуліган. За свой учынак атрымаў кару — адбудаваць прыпынак, і зрабіў гэта, а потым, з помсты, зноў пабіў. Наколькі гісторыя гэтая праўдзівая, не ведаю. Факт толькі застаецца фактам, што прыпынак у Тыневічах амаль год часу стаіць з выбітай задняй сцяной.

Прыйдуць халады і падарожныя не знойдуць тут зацішку ад халодных восеньскіх і зімовых ветроў. Найгоршае ў гэтай справе тое, што моладзь з тыневіцкага гуртка ЗСМП яшчэ вясной гэтага года абавязалася прыпынак адрамантаваць. Чын гэты паабяцала выканаць у гонар 1 Мая. Гміна выдала матэрыял на рамонт. Квітанцыю за матэрыял падпісаў старшыня гміннага праўлення ЗСМП, таксама родам з Тыневіч. Моладзь абяцала, а прыпынак далей страшыць выбітай сцяной.

Грамадства нашай гміны ахвярна працавала пры розных пачынах у гонар 35-годдзя Айчыны. Ці моладзь з Тыневіч выканае прыняты на сябе абавязак? **Рута**

НЕ КОСА, А ПРАЎДЗІВА

У 37 нумары „Нівы“ ад 16 верасня я прачытаў адгалоску Сяргея С. „Коса на Грыгораўцы“. Здзівіўся я вельмі ацэнцы маёй публікацыі. Разумею, што мае крытычныя матэрыялы могуць не падабацца, але хачу сказаць, што пішу іх на аснове фактаў. На дрэнныя справы гляджу крывым вокам, але люблю і пахваліць. Прызнаюся шчыра, што ў мінулыя гады больш пісаў крытычных публікацый, зараз менш.

Адносна Грыгораўцаў, праўда, я не глядзеў на вёску з акна вагона. Я з веласіпедам купаўся ў балоце на дарозе, якая вядзе ад чыгункі ў вёску. Дарогі, якія называе аўтар, мне вядомыя. Многа разоў я імі праязджаў і не пярочу — добрыя. Згаджаюся таксама з сябрам Сяргеем С., што ў Грыгораўцах пабудавалі святліцу грамадскім чынам, што ёсць там платы з жалезнымі варотамі і прыгожыя мураваныя дамы. Мая інфармацыя не датычыць тых гаспадароў. Здаецца мне, што аўтару захацелася пахваліць Грыгораўцы на аснове слоў нейкага гаспадара, бо ён піша: „мне сказаў жыхар вёскі, што ў будучыні ўсё будзе тут зроблена...“

Што калісь будзе, пакажа час, а зараз трэба бліжэй зацікавіцца грыгораўскай вуліцай і адрэзкам дарогі, пра якую ішла гутарка ў маёй першай публікацыі. Што датычыць прапановы шпацыру па Грыгораўцах, ахвотна паведаю аўтара адгалоскі па апісанай мною дарозе ў дажджлівую восень. Супольна праверым факты.

У. Сідарук

ПАМЫЛЯЕШСЯ, МІКАЛАЙ!

Прачытаў я твой артыкул у „Ніве“ нумар 36 і рассмяяўся. Пішаш, што я пісаў, быццам жураўлі часта бываюць небяспечныя. А я не пісаў, што часта. Пішаш, што не чуў ты, каб журавель кагось забіў, я таксама не чуў, але каб гэта здарылася, то не толькі чуў бы, але і бачыў бы. Во выпадак, пра які я пісаў, праўдзівы. Шчасце, што журавель той, пра які я ўспамінаў, не зваліўся крыху раней, калі ў садзе адбываліся танцы. Далей пішаш, што маладажоны, мабыць, не далі літр самагонкі на выкуп, таму хуліганы зламалі журавель. Ці ты думаеш, што я вяселля не бачыў і не ведаю, як бывае?..

На нашу думку, чалавек таксама не павінен раптоўна валіцца з ног, а ў нашай ваколіцы было здарэнне, што чалавек павёз гной і на полі зваліўся, а дамоў прывезлі нежывога. Мусіць, ён адчуваў сябе надзейна, калі павёз гной. Таксама і той журавель можа зваліцца ад старасці. Так як і мы самі, даражэнькі, не ведаем, калі і дзе нам прыдзецца зваліцца. **Міхал Кірылюк**

КАШТОЎНАЯ ПУБЛІКАЦЫЯ ПЯТРА БАЙКО

Не магу прамаўчаць вельмі карыснага артыкула Пятра Байко „Гісторыя белавежскіх мядзведзяў“ з 41 (1233) нумара „Нівы“ ад 14 кастрычніка. Аўтар усё аснаваў на фактах. Пачынае гісторыю ад 1409 года пры пананванні караля Ягайлы і даводзіць лёс белавежскага мядзведзя да нашых дзён.

Шкада нашых сімпатычных кудлачоў-Міхасёў, ды ў гэтай драме мы, людзі, самі вінаваты найбольш. Прага знішчэння і дурнота чалавека не мае граніц, і гэта вырашыла лёс многіх каштоўных прадстаўнікоў фауны.

Мяне вельмі зацікавіў паядынак вялікага мядзведзя з зубром, які меў месца ў 1844 годзе і што перамог мядзведзь. Нездарма гаворыцца: „дужы, як мядзведзь“. Я дагэтуль лічыў, аднак, што зубра ніхто не пераможа. Брава, Мішка! **М. Панфілюк**

Нядаўна апублікавалі мы на гэтым месцы фрагменты песень невядомых аўтараў, якія ходзяць у народзе, а якія некаторыя чытачы прасілі нас апублікаваць. Абедзве ўспомненыя там песні, гэта значыць поўныя іх тэксты, мы атрымалі ад нашых чытачоў і сёння іх падаем. Першая: „Зайграй ты, девчыно, в зелёном садочку“. Прыслала тэкст яе Анна Бірыцкая з вёскі Лука, гміны Нараўка.

„ЗАЙГРАЙ ТЫ, ДЕВЧЫНО, В ЗЕЛЁНОМ САДОЧКУ“

Зайграй ты, девчыно,
В зелёном садочку
Там дзе мы сідели калісь
Ты песню спявала
Па струнах гітары
А я тобе вочы дывіл.

Ты песню скончыла
Гітару зложыла
І месяц на нас споглядав
І кветкі пахнелы
І штось нам шэпталы
А ты всё мэнэ не пускав.

Девчыно голубко
Ходь сядь коло мэнэ
Надыдзе разлучаны час
Сядь поговорым
Обнявшысь з тобою
Бо шчэ ты заплачэш ні раз.

Бо я уезжджаю
В чужую сторонку
Не знаю вернусь я чы не
Загіну без тэбэ
Моя ты голубко
Загіну в чужой старане.

Ты знайдэш там крашу
Од мэнэ богатшу
І будэш её ты любів
За золото шчасця
Нэ купіш ніколі
А сэрдэнько можэш згубіць.

Яшчэ некалькі слоў хочам сказаць адносна вышэй прыведзенай песні. Як бачыце, чытачы, крыжуюцца тут дыялектныя ўплывы з розных куткоў, з розных раёнаў Беласточчыны. Мы падалі тэкст такі, які прыслала нам наша чытачка, але, як з кожнай народнай песняй, можна яе словы перакладаць на сваю мову і спяваць так, як гаворыцца ў данай мясцовасці.

Другая песня:

ТЫ КАЗАЛА

Ты казала, што в сэрэду
Пойдэм разом на біседу.
Я прышоў тэбэ нэма
Пудманула пудвэла.
Кохана моя
Ты почэкай, почэкай
Я до тэбэ прыеду
Только ты почэкай
Ты казала, што в чэтвэр
Пойдэм разом на спацэр
Я прышоў тэбэ нэма
Пудманула пудвэла.
Кохана моя...
Ты казала, што в пятніцю
Пойдэм разом у светліцю
Я прышоў тэбэ нэма
Пудманула пудвэла.
Кохана моя...
Ты казала, што в суботу
Пойдэм разом на роботу
Я прышоў тэбэ мэма
Пудманула пудвэла
Кохана моя...
Ты казала, што в нэделю
Пойдэм разом на вэселе
Я прышоў тэбэ нэма
Пудманула пудвэла
Кохана моя...
Ты казала в понэделок
Пойдэм разом на поселок
Я прышоў тэбэ нэма
Пудманула пудвэла.
Кохана моя...
Ты казала, што во второк
Поцілуеш разоў сорок
Я прышоў тэбэ нэма
Пудманула пудвэла.
Кохана моя...

Людзі кажуць, што тыдзень пачынаецца ад панядзелка. У песні чытач, які яе прыслаў (Вера Леўчук з Беластока), пачала ад серады, бо ў сераду пісала. Можна і так. Якая розніца?

Імпартгумар

КОЖНАМУ СВАЁ

Як толькі я сяду за руль нашага новага аўтамабіля, а мая Герміна, вядома, побач, так і пачынаецца:

— Адпусці стартэр, Вілі, матор ужо даўно працуе! Націсні на педаль счаплення, — так, ну а цяпер уключы першую хуткасць. Зноў пра ручны тормаз забыўся?! Стой! Вунь чырвонае святло! Божа, не тармазі ты гэтак рэзка! Зялёны! Ды крануйся ты хутчэй, а то ўвесь рух затрымліваеш! А веласіпедыста ты бачыш? Ідзе на абгон...

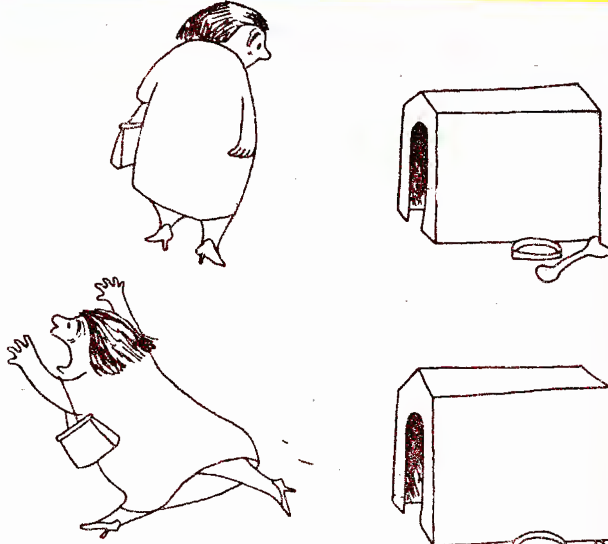
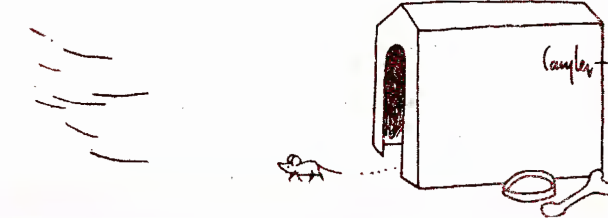
І так вось то гэта, то тое, то іншае. Горш, як у аўташколе.

А ўчора нам устанавілі новую газавую пліту. Як толькі Герміна пачала першы раз варыць на ёй абед, я быў тут як тут:

— Кран адкруці, Герміна! Запальвай! Полымя зрабі большае! А цяпер каструлю стаў. Во! І памешвай у правы бок, пасля ў левы. Хутчэй крыху, інакш усё варыва згарыць. Полымя зрабі меншае! Далі вады! Яшчэ раз добра памяшай! Пасаліць! Солі дасып! Зноў пра перац забылася?! І зноў памешвай!

Сёння разам ездзілі ў горад. Герміна мне больш не перашкаджала.

Генрых Зэйдэльбаст

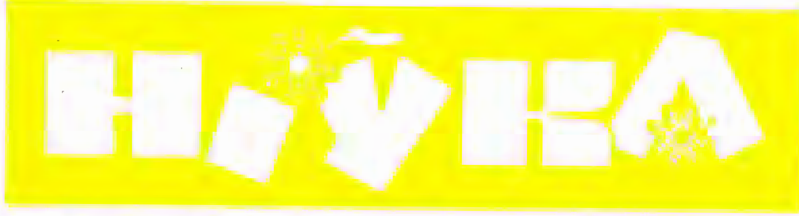
З „Весніка Задрыпоніі“

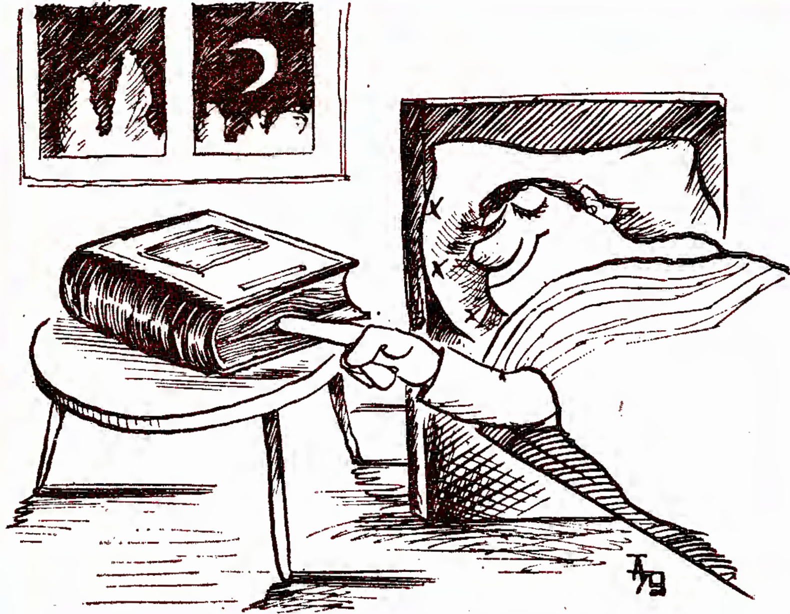
[illegible]

Сёння ў актавай зале Задрыплітакадэміі слухаецца персанальная справа паэта С. Салавейчыка. Білеты прадаюцца.

ПАРАДА ТРАЎМАТОЛАГА

Не капай іншаму яму.

Без слоў.

ЗДЗІВІЎ

— Прабачце, пані, тут жыве студэнт Лайдакевіч?

— Студэнт? Дзіўна, я была ўпэўнена, што ён начны вартаўнік.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Я таксама вырашыла пісаць музыку, — даверліва кажа самаўпэўненая маладзіца вядомаму кампазітару.

— Дарэчы, якім чынам вы мне параіце пісаць?

— Злева направа, сіньёра.

✼

— Хацеў бы я аднойчы даведацца, колькі ў мяне родзічаў?

— Гэта вельмі проста зрабіць. Купі сабе дачу.

✼

У музеі адзін наведвальнік сеў на старадаўняе крэсла. Служыцель музея з абурэннем сказаў яму:

— Як вы маглі сесці на гэтае крэсла? Гэта ж крэсла самога Гётэ!

— Не хвалюйцеся, калі ласка. Калі пан Гётэ прыйдзе, дык я ўстану, — адказаў наведвальнік.

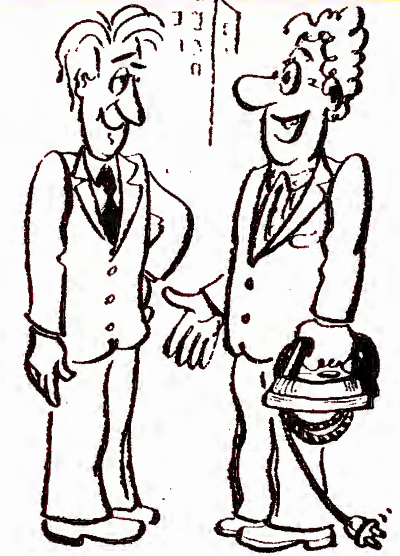
У СУДЗЕ

— Скажыце, калі абвінавачаны назваў вас насарогам?

— Год таму назад.

— А чаму ж вы толькі зараз падалі на яго ў суд?

— Бо я толькі ўчора ўбачыў насарога па тэлевізары...

— Затое я спакойны, што выключыў яго.

[illegible]

РАЗУЧВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

ЗОРКА ВЕНЕРА

Словы М. Багдановіча
Музыка народная

Зорка Венера ўзышла над зямлёю,
Светлыя згадкі з сабой прынясла.
Помніш, калі я спаткаўся з табою,
Зорка Венера ўзышла.

З гэтай пары я пачаў углядацца
Ў неба начное і зорку шукаў.
Ціхім каханнем к табе разгарацца
З гэтай пары я пачаў.

Але расстацца нам час наступае;
Пэўна, ўжо доля такая у нас...
Моцна кахаў я цябе, дарагая,
Але расстацца нам час.

Буду ў далёкім краі я нудзіцца,
Ў сэрцы любоў затаіўшы сваю;
Кожную ночку на зорку дзівіцца
Буду ў далёкім краю.

Глянь іншы раз на яе, — у расстанні
З ёю зліем мы пагляды свае...
Каб хоць на міг уваскрэсла каханне,
Глянь іншы раз на яе...

ЗМЕНЫ

— Што змянілася ў тваім жыцці пасля жаніцьбы?

— Раней брудныя шкарпэткі я адносіў маці, каб тая іх памыла.

— А цяпер іх мые жонка?

— Не. Цяпер яна іх адносіць.

НЕВІДЗІМКІ

— Алё, гэта цырк?

— Ён самы.

— Мне патрэбен дырэктар.

— Я вас слухаю.

— Што ж вы робіце, дарагі таварыш?! У афішах сказана, што ў прадстаўленні будзе прымаць удзел група ліліпутаў, а на самай справе ніякіх ліліпутаў не было.

— Гэта не зусім так. Нашы ліліпуты настолькі маленькія, што вы іх проста не заўважылі.

НА ВЫСТАЎЦЫ

— А што, уласна кажучы, вы хацелі сказаць, калі малявалі гэты пейзаж?

— Я маляваў моўчкі, — абыякава адказаў мастак.

КАГО БАЯЦЦА!

Прагучаў званок, і Кастусь паціху адчыніў дзверы. На парозе стаяў кум.

— А чаму гэта ты, Кастусь, не пытаеш, хто да цябе ідзе? А раптам — злодзей?

— Ну і што, — махнуў рукою гаспадар. — Калі мая жонка дома, дык мне ўжо больш баяцца няма каго.

— А яе ўсё няма...

МІНІВЕРШЫ

ПЛЁН ВЫХАВАННЯ

На руках насілі сына:
Шчэ малы, расце хлапчына.
Вырас хлопец, пасталеў...
І на шыю родным сеў.

Барыс Кавалерчык

І БОЛЬШ НІЧОГА

У атэльe пад назвай „Індпашыў“
Сымон Міхайлавіч дырэктарам служыў.
Працёр на крэсле да спружын тканіну
І не пакінуў больш нічога для ўспаміну.

У. Мацвеенка

КАРОТКАЯ ПАМЯЦЬ

Пані Нэлі знайшла ў кабінеце свайго мужа цэлую батарэю пустых бутэлек.

— Адкуль яны ўзяліся? — спытала яна ў мужа.

— Не ведаю, кветачка, — адказаў той. — Пустых бутэлек я ніколі не куплю.

КУРЪЁЗЫ

ВЫРУЧЫЛА ТУРМА

Французскі мастак Жан Мантфорт, які зараз жыве ў Лос-Анджэлесе, у апошнія гады набыў шумную славу падрабляльшчыка. Пачаў ён з капіравання работ такіх вядомых майстроў, як Пікасо, Буффет, Утрыла і іншых, а подпіс ставіў свой і прадаваў гэтыя творы па добрых цэнах.

Абураная такой нахабнасцю грамадскасць пачала шумна пратэставаць у прэсе. Жану Мантфорту было прад'яўлена абвінавачванне ў плагіяце, і ён сеў на лаву падсудных. Знаходзячыся ў зняволенні тры гады, якія нечакана выгадна вызначылі яго далейшае жыццё.

Аднойчы да Жана Мантфорта звярнуўся дырэктар турмы з просьбай зрабіць для яго рэпрадукцыю адной карціны Пікасо. Той з радасцю выканаў важны заказ. Але выйшла так, што нецярплівы турэмшчык прыйшоў раней, чым рэпрадукцыя была гатова. Мастак вымушаны быў папярэдзіць яго, што Пікасо пакуль што не высах. Так было сказана менавіта таму, што турэмшчык папрасіў мастака не прэтэндаваць на аўтарства гэтай работы: маўляў, хай Пікасо застаецца Пікасо.

Пасля таго, як Жан Мантфорт выйшаў на волю, тыя свае словы „Пікасо яшчэ не высах“ ён зрабіў назвай кнігі ўспамінаў. У ёй падрабязна апавядаецца пра жыццёвы і творчы шлях падрабляльшчыка і плагіятара. Кніга з'явілася своеасаблівай рэкламай творчасці плагіятара. Многія амерыканцы купляюць Пікасо фальшывага. Плацяць за кожны такі твор не менш 25 тысяч долараў.

МЫ І ЯНЫ

У магазіне, запісана ў акце, мышы з'елі бочку селядцоў. А што яны там выпілі ад смагі?